

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

PREGLJED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

SIJEČANJ – TRAVANJ 2022.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KRLEŽIN GVOZD 17, ZAGREB

TEL: 01 6444 600, FAX: 01 6444 613

E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.gov.hr

WEB: uredzastupnika.gov.hr

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVOD	4
ZABRANA MUČENJA	7
KHASANOV I RAKHMANOV PROTIV RUSIJE	7
LANIAUSKAS PROTIV LITVE	11
PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE	14
GRZĘDA PROTIV POLJSKE	14
PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA.....	19
C.E. I DRUGI PROTIV FRANCUSKE.....	19
SLOBODA IZRAŽAVANJA	24
KARUYEV PROTIV RUSIJE	24
NIT S.R.L. PROTIV MOLDAVIJE	27
OOO MEMO PROTIV RUSIJE	31
ZAŠTITA VLASNIŠTVA	35
PÁLKA I DRUGI PROTIV ČEŠKE	35
SHORAZOVA PROTIV MALTE.....	39
PRAVO DA SE NE BUDE DVA PUTA SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI.....	44
STÄVILÄ PROTIV RUMUNJSKE	44

UVOD

Pregledom prakse Europskog suda za ljudska prava (dalje: ESLJP), koji uključuje prva četiri mjeseca 2022. godine, pravnici Ureda zastupnice Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava (dalje Ured zastupnice) odabrali su, preveli i saželi 3 presude velikog vijeća ESLJP i 7 presuda vijeća ESLJP-a. Odabrane su presude koje je donijelo veliko vijeće, koje predstavljaju dalji razvoj prakse ESLJP-a i one koje se bave aktualnim društveno-političkim pitanjima kao i pitanjima koja su pravno i činjenično slična onima koja se pojavljuju u predmetima protiv Hrvatske.

U predmetu **Khasanov i Rakhmanov protiv Rusije** veliko vijeće ESLJP je konsolidiralo kriterije za ocjenu rizika od zlostavljanja u kontekstu izručenja. Naime, podnositelji su tvrdili da bi zbog činjenice da su kao pripadnici uzbečke manjine bili izloženi stvarnom riziku od zlostavljanja u slučaju izručenja u Kirgistan radi vođenja kaznenog postupka, a zbog međuetničkih sukoba koji su se u Kirgistanu dogodili 2010. godine. No, po *ex nunc* provedenoj ocjeni rizika od zlostavljanja, ESLJP je zaključio da izručenje podnositelja u Kirgistan ne bi bilo protivno članku 3. Konvencije čime je potvrdio i odluke ruskih vlasti u tom smislu.

U predmetu **Grzęda protiv Poljske** ESLJP je prvi puta morao odgovoriti na pitanje je li građanski aspekt članka 6. stavka 1. Konvencije primjenjiv na spor koji proizlazi iz prijevremenog prestanka mandata člana Nacionalnog sudbenog vijeća, dok on i dalje ostaje aktivni sudac. Naime, u okviru provođenja pravosudne reforme, podnositelju zahtjeva je prijevremeno prestao mandat člana Nacionalnog sudbenog vijeća bez mogućnosti da predmetnu odluku ospori u postupku.

Treća presuda velikog vijeća, **NIT S.R.L. protiv Moldavije**, odnosi se na oduzimanje dozvole za emitiranje televizijskog programa zbog nedostatka pluralizma u sadržaju programa, odnosno propusta da se u programu na uravnotežen način predstave različiti politički stavovi, bez favoriziranja određene stranke ili političkog pokreta. Ova presuda je važna jer je ESLJP po prvi puta razvio standarde primjenjive u kontekstu unutarnjeg medijskog pluralizma, uz već postojeće standarde u pogledu vanjskog medijskog pluralizma. Veliko vijeće je istaknulo da ostvarivanje slobode izražavanja prema članku 10. Konvencije sa sobom nosi dužnosti i odgovornosti, te da podnositelj, emitirajući politički pristrane, jednostrane, iskrivljene i uvredljive vijesti, nije pridonio političkom pluralizmu. Oduzimanjem dozvole za emitiranje nadležna tijela su djelovala u okviru svoje slobode procjene te su uspostavila pravednu ravnotežu između potrebe zaštite pluralizma i prava drugih s jedne strane i potrebe da se zaštiti pravo podnositelja zahtjeva na slobodu izražavanja s druge strane.

Odabrali smo jednu presudu koja se bavi pitanjem obiteljskog i statusnog prava te nemogućnošću ishoda formalnog priznanja odnosa između djeteta i više partnerice njegove biološke majke **C.E. i drugi protiv Francuske**. U tom je predmetu ESLJP istaknuo da zakonsko priznavanje srodstva između djece i osoba s kojima nemaju nikakvu biološku vezu otvara pitanja o kojima trenutno ne postoji europski konsenzus, odnosno ne postoji

ujednačena praksa među državama članicama Vijeća Europe. Stoga nemogućnost posvojenja djeteta u takvom primjeru, a uzimajući u obzir široku slobodu procjene koju uživaju države članice u tom pitanju, ne predstavlja povredu prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života podnositelja. U predmetu **OOO Memo protiv Rusije** ESLJP je utvrdio da tužba za klevetu koju je podnijelo tijelo izvršne vlasti protiv online medija, te njegova naknadna osuda u parničnom postupku, nije bila u skladu s legitimnim ciljem zaštite ugleda drugih. Naime, iako opseg odredbe „zaštita drugih“ iz stavka 2. članka 10. Konvencije nije ograničen samo na fizičke osobe, navedena odredba ipak se ne primjenjuje na tijelo koje ima izvršne ovlasti. Posljedično, ESLJP je utvrdio da je došlo do povrede slobode izražavanja podnositelja. Presuda je značajna i zato što se u njoj ESLJP po prvi put referira na pojam SLAPP.

Izdvojili smo i pet presuda koje se bave aktualnim društveno-političkim pitanjima kao i pitanjima koja su pravno i činjenično slična onima koja se pojavljuju u predmetima protiv Hrvatske.

Tako je u predmetu **Laniauskas protiv Litve** ESLJP ocjenjivao predstavlja li zatvorski smještaj gotovo slijepog osuđenika postupanje suprotno jamstvima iz članka 3. Konvencije. Presudivši da izdržavanje zatvorske kazne počinitelja ne predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje, ESLJP je još jednom ponovio da se članak 3. Konvencije ne može tumačiti kao opća i apsolutna obveza da zatvorenici budu otpušteni s izdržavanja zatvorske kazne zbog zdravstvenih razloga.

Pitanjem proporcionalnosti miješanja u mirno uživanje vlasništva ESLJP se bavio u predmetu **Shorazova protiv Malte** u kojem je razmatrao zahtjev podnesen zbog zamrzavanja cjelokupne imovine podnositeljice na Malti, na rok od skoro 8 godina. Zamrzavanje imovine provedeno je temeljem zahtjeva za pružanjem međunarodne pravne pomoći od strane kazahstanskih vlasti. ESLJP je utvrdio da su malteške vlasti, postupajući po zahtjevu za pružanjem pravne pomoći, počinile niz propusta a da pritom podnositeljici nisi osigurale osnovna postupovna jamstva da zaštiti svoje pravo na mirno uživanje vlasništva, zbog čega je ESLJP utvrdio povredu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Povredu članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju ESLJP je utvrdio i u predmetu **Pálka i drugi protiv Češke** u kojem se bavio problematikom izvlaštenja. Naime, rigidnim pristupom pri određivanju naknade za izvlaštenje bez provođenja sveobuhvatne procjene posljedica takvog postupanja, češke vlasti narušile su ravnotežu između javnog interesa i prava podnositelja zahtjeva na mirno uživanje vlasništva.

U predmetu **Stavila protiv Rumunjske** ESLJP je utvrdio da je ponovno pokretanje kaznenog postupka protiv podnositelj zahtjeva bilo neopravdano. Naime, odluka višeg državnog odvjetništva o ponovnom otvaranju postupka zaključenog pravomoćnom osuđujućom odlukom koja je bila rezultat puke ponovne procjene činjenica u svjetlu mjerodavnog prava, u nedostatku novonastalih ili novootkrivenih činjenica ili dokaza ili postojanja temeljnog postupovnog nedostatka u vezi s tim postupkom, nije bila obuhvaćena iznimnim okolnostima iz članka 4. stavka 2. Protokola br. 7. uz Konvenciju koje opravdavaju moguće ponovno otvaranje postupka.

Konačno, u predmetu **Karuyev protiv Rusije** ESLJP se bavio prigovorom podnositelja koji je prekršajno osuđen na kaznu zatvora zbog pljuvanja na fotografiju predsjednika u sklopu javnog performansa. ESLJP je ocijenio da je u okolnostima konkretnog predmeta postupanje podnositelja predstavljalo način izražavanja političkog mišljenja. Naglasio je te da se sloboda izražavanja ne odnosi samo na informacije i ideje koje su prihvatljive i indiferentne, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju, a u skladu s načelima pluralizma, tolerancije i slobodoumlja. Slijedom navedenog, ESLJP je utvrdio da je podnositelju prekršajnom osudom povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja.

ZABRANA MUČENJA

ČLANAK 3.

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

KHASANOV I RAKHMANOV PROTIV RUSIJE

*zahtjevi br. 28492/15 i 49975/15
presuda velikog vijeća od 29. travnja 2022.*

IZRUČENJE PODNOSITELJA U KIRGISTAN RADI VOĐENJA KAZNENOG POSTUPKA NIJE PROTIVNO ČLANKU 3. KONVENCIJE

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva kirgistanski su državljani, uzbečkog podrijetla, koji su boravili i radili u Rusiji 2010. i 2011. godine kada su podneseni zahtjevi za njihovim izručenjem u Kirgistan u kojem su u odsutnosti optuženi zbog pronevjere novca odnosno teške krađe, uništavanja imovine i ubojstva. U postupcima koji su se odnosili na njihovo izručenje te u upravnim postupcima za stjecanje statusa izbjeglica, odbačene su njihove tvrdnje da bi u slučaju izručenja u Kirgistan bili izloženi opasnosti od zlostavljanja jer su pripadali uzbečkoj manjini. Naime, u lipnju 2010. godine u južnom Kirgistanu, usred političke nestabilnosti nakon svrgavanja tadašnjeg predsjednika i etničkih podjela između Kirgistana i susjednog Uzbekistana, izbili su sukobi u područjima gdje je postojala znatna uzbečka zajednica. Više od 400 ljudi je poginulo, 2000 je ozlijeđeno, a tisuće su raseljene. No kako su uz zahtjev za izručenjem podnositelja kirgistanske vlasti ujedno dale i jamstva o primjerenom postupanju s podnositeljima u slučaju izručenja, kao što su; jamstvo protiv mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, nepostojanje političkih i diskriminirajućih razloga za kazneni progon; jamstvo prava na obranu; te mogućnost da podnositelje zahtjeva može posjetiti rusko diplomatsko osoblje u pritvoru, ruske vlasti donijele su odluke kojima dopuštaju izručenje. Sukladno njihovom utvrđenju, zbog danih jamstava kirgistanskih vlasti podnositeljima nije prijetio neki pojedinačan rizik, a opća stanje u Kirgistanu nije bilo takvo da bi moglo uzrokovati i opravdati opću zabranu izručenja toj zemlji. No izručenje podnositelja zahtjeva, odgođeno je 2015. godine, na temelju privremene mjere koju je ESLJP odredio sukladno članku 39. Poslovnika Suda.

PRIGOVORI

Pred ESLJP-om su podnositelji zahtjeva prigovorili da bi u slučaju izručenja, u Kirgistanu bili izloženi stvarnom riziku od zlostavljanja suprotno jamstvima iz članka 3. Konvencije jer su pripadali uzbečkoj manjini.

[Presudom vijeća](#) od 19. studenog 2019. ESLJP je s pet glasova naspram dva utvrdio da ne bi došlo do povrede članka 3. Konvencije ako bi podnositelji zahtjeva bili izručeni. Dana 15. travnja 2020. predmet je prosljeđen velikom vijeću na zahtjev podnositelja.

OCJENA velikog vijeća ESLJP-a

Opća načela utvrđena praksom ESLJP-a

Sukladno praksi ESLJP-a, država ima pravo kontrolirati ulazak, boravak kao i protjerivanje stranaca iz zemlje, ali ih pritom ne može izložiti riziku od zlostavljanja u zemlji odredišta ([Hirsi Jamaa i drugi protiv Italije](#) [VV]¹, stavak 113.). Naime, država može biti odgovorna temeljem Konvencije ako postoje značajni razlozi za sumnju da će stranac u državi u koju se protjeruje biti suočen sa stvarnim rizikom od postupanja protivnog čl. 3. Konvencije. U

Ocjenu rizika od zlostavljanja u zemlji odredišta ESLJP provodi *ex nunc* analizom činjenične osnove u tri stupnja: (i) analizom opće situacije nasilja u zemlji odredišta, (ii) analizom nasilja usmjerenog prema određenoj grupi kojoj podnositelj pripada te (iii) analizom specifičnih okolnosti vezanih za podnositelja koje čine njegovo izručenje rizičnim.

tim okolnostima, ovaj članak podrazumijeva obvezu da se stranac ne protjera ili izruči u tu zemlju ([Saadi protiv Italije](#) [VV], stavci 124.-125.). U takvim predmetima procjena rizika mora uzeti u obzir kako opću situaciju u zemlji odredišta tako i specifične okolnosti vezane za pojedinca ([Salah Sheekh protiv Nizozemske](#), stavak 136.). **Ako je izvjesno da bi pojedinac u zemlji odredišta bio izložen stvarnom riziku od zlostavljanja i postupanju suprotnom članku 3. Konvencije,**

neovisno o tome potječe li taj rizik iz; (i) opće situacije nasilja u zemlji, (ii) nasilja usmjerenog prema određenoj grupi kojoj pojedinac pripada, (iii) ili pak posebnih osobnih okolnosti pojedinca, njegovo bi izručenje nužno prekršilo jamstva koja su predviđena člankom 3. Konvencije.

Stoga, početnu točku analize rizika u ovakvim predmetima predstavlja procjena opće situacije u državi odredišta. No opća situacija u nekoj zemlji bit će samo iznimno razlog za odbijanje izručenja i to kada bi razina nasilja u zemlji odredišta bila tolika da bi svako protjerivanje ili izručenje u tu zemlju predstavljalo stvarni rizik od zlostavljanja ([Sufi i Elmi protiv Ujedinjene Kraljevine](#), stavak 218.) Nadalje, u slučajevima kada podnositelj zahtjeva navodno pripada skupini koja je sistematično i ciljano izložena zlostavljanju, on mora dokazati postojanje takve prakse ili povećanog rizika od zlostavljanja za dotičnu skupinu

---

¹ Sažetak presude dostupan je i na [hrvatskom jeziku](#).

te dokazati svoju osobnu pripadnost toj skupini ([F.G. protiv Švedske](#) [VV]², stavak 120.). Konačno, u predmetima u kojima ESLJP nije utvrdio postojanje opće zabrane izručenja u zemlju odredišta te se ne može utvrditi da je grupa kojoj pripada podnositelj izložena zlostavljanju, podnositelj zahtjeva može dokazivati postojanje daljnjih posebnih okolnosti i obilježja koja bi ga izložila stvarnom riziku od zlostavljanja.

S druge strane, u predmetima u kojima se ne može sa sigurnošću utvrditi da podnositelji u slučaju izručenja neće biti izloženi riziku od zlostavljanja, država odredišta može ponuditi dodatna jamstva kojima će ukloniti stvarni rizik koji prijete podnositeljima. Dostatnost i stvarnu primjenu tih posebnih jamstava ESLJP će ispitati u svakom pojedinom predmetu ([Othman \(Abu Qatada\) protiv Ujedinjene Kraljevine](#), stavak 192.).

U konkretnom predmetu zadatak ESLJP-a bio je ispitati bi li podnositelji u slučaju njihova izručenja Kirgistanu bili izloženi zlostavljanju i postupanju koje je protivno članku 3. Konvencije. U tom kontekstu, ESLJP je istaknuo da primarna odgovornost u provedbi i primjeni prava zajamčenih Konvencijom pripada nacionalnim tijelima i državama, dok je dužnost ESLJP-a osigurati da države članice poštuju svoje obveze prema Konvenciji. Sukladno općem načelu, nacionalne vlasti su u najboljem položaju ocijeniti dokaze i vjerodostojnost iskaza svjedoka i stranaka, iako je njihova ocjena podložna kontroli ESLJP-a ([R.C. protiv Švedske](#), stavak 52.).

Postojanje rizika od zlostavljanja mora se prvenstveno procijeniti s obzirom na one činjenice koje su bile poznate ili su morale biti poznate državnim vlastima u vrijeme izvršenja izručenja ([Saadi protiv Italije](#) [VV], stavak 133.). No ako podnositelj još uvijek nije izručen u zemlju odredišta, ESLJP mora izvršiti potpunu i *ex nunc* ocjenu činjenične osnove koja će uzeti u obzir informacije i dokaze koji su se pojavili nakon što je donesena pravomoćna odluka o izručenju ili protjerivanju u nacionalnim postupcima ([Chahal protiv Ujedinjene Kraljevine](#), stavak 86.). Stoga ponekad, ESLJP mora procijeniti je li se od donošenja nacionalne odluke o protjerivanju ili vraćanju opća situacija u zemlji odredišta popravila ili pogoršala u pogledu rizika od zlostavljanja.

Primjena načela na predmet podnositelja

Analizu primjenjivosti prethodno istaknutih načela u predmetu podnositelja ESLJP je započeo ukazivanjem na svoju prethodnu praksu u kojoj je razmatrao pitanje izručenja osoba uzbečkog podrijetla iz Rusije u Kirgistan. U devet predmeta³ o kojima je ESLJP odlučivao u razdoblju između 2012. i 2016., utvrđeno je da su Uzbeci u Kirgistanu suočeni sa stvarnim rizikom od zlostavljanja. Međutim, kako je između donošenja tih presuda ESLJP-a, ali i pravomoćnosti presuda i odluka koje su ruska tijela i sudovi donijeli u nacionalnim postupcima prošlo više od 6 godina, ESLJP je sukladno *ex nunc* načelu morao iznova ocijeniti postojanje stvarnog rizika od zlostavljanja u slučaju izručenja podnositelja Kirgistanu.

---

² Sažetak presude dostupan je i na [hrvatskom jeziku](#).

³ [Makhmudzhan Ergashev protiv Rusije](#), [Gayratbek Saliev protiv Rusije](#), [Kadirzhanov i Mamashev protiv Rusije](#), [Mamadaliyev protiv Rusije](#), [Khamrakulov protiv Rusije](#), [Nabid Abdullayev protiv Rusije](#), [Turqunov protiv Rusije](#), [Tadzhibayev protiv Rusije](#), i [R. protiv Rusije](#)

(i) **U odnosu na opću situaciju ljudskih prava** u Kirgistanu, ESLJP analizirao kako dokaze koje su dostavile stranke u postupku tako i one koje je ESLJP pribavio *proprio motu* ([Hilal protiv Ujedinjene Kraljevine](#), stavak 60.). Pozivajući se na izvješća tijela Ujedinjenih naroda te drugih međunarodnih, regionalnih i nacionalnih nevladinih organizacija⁴, ESLJP je istaknuo da u Kirgistanu slučajevi mučenja i zlostavljanja, nedostatak provođenja učinkovitih istraga te opetovano nekažnjavanje počinitelja kaznenih djela i dalje predstavljaju značajan problem. Ipak, dostupni dokumenti i dokazi nisu omogućili ESLJP-u da trenutnu opću situaciju u Kirgistanu ocijeni toliko lošom da bi proglasio opću zabranu protjerivanja ili izručenja pojedinaca u tu zemlju. Naime, do takvog zaključka ESLJP nije došao ni u razdoblju između 2012.- 2016. kada je u svojim presudama ([Makhmudzhan Ergashev protiv Rusije](#), [Tadzhibayev protiv Rusije](#)) izrazio zabrinutost za razinu zaštite ljudskih prava u Kirgistanu zbog ponovljenih incidenata zlostavljanja.

(ii) ESLJP je zatim **razmotrio položaj etničke grupe**, točnije Uzbeka u Kirgistanu i tvrdnje podnositelja da bi u slučaju izručenja Kirgistanu bili suočeni s povećanim rizikom od zlostavljanja zbog svog porijekla. S obzirom da u predmetu podnositelja nije sporno da podnositelji pripadaju uzbečkoj manjini, ESLJP se pozvao na svoja prethodna utvrđenja, sukladno kojima pripadnici uzbečke manjine u Kirgistanu predstavljaju ranjivu skupinu u smislu članaka 3. Konvencije ([R. protiv Rusije](#), [Makhmudzhan Ergashev protiv Rusije](#)). Međutim, analizirajući trenutnu situaciju u Kirgistanu, ESLJP nije temeljem dostupnih izvješća mogao zaključiti da Uzbeci još uvijek predstavljaju skupinu izloženu riziku od zlostavljanja kao što je to bio slučaj neposredno nakon etničkih sukoba koji su se dogodili u lipnju 2010., iako isto ne vrijedi za druge rizike vezane uz pripadnost manjinskoj skupini poput ekonomske nesigurnosti, političke marginalizacije ili etničkog profiliranja⁵.

(iii) Konačno, ESLJP je **razmotrio specifične-pojedinačne okolnosti podnositelja zahtjeva**. ESLJP je istaknuo da su navedeno učinili i ruski sudovi u nacionalnim postupcima koji su ispitali postojanje pojedinačnih rizika koji bi mogli spriječiti izručenje podnositelja zahtjeva Kirgistanu. No isto kao u nacionalnim postupcima, ESLJP je utvrdio da podnositelji zahtjeva nisu uspjeli dokazati postojanje prikrivenih političkih ili etničkih motiva koji stoje iza njihovog kaznenog progona u Kirgistanu ili drugih posebnih obilježja koja bi podnositelje izložila stvarnom riziku od zlostavljanja. Stoga je ESLJP zaključio da podnositelji zahtjeva nisu uspjeli dokazati da bi rizik koji im je prijeto u slučaju izručenja Kirgistanu dosegao potreban stupanj ozbiljnosti da bi potpao pod opseg zabrane na temelju članka 3. Konvencije. Temeljem predmetnog zaključka, ESLJP nije smatrao potrebnim dodatno razmotriti i odlučivati o jamstvima koja su dala kirgistanske vlasti u predmetima podnositelja.

---

⁴ Dokumenti poput: periodično izvješće Kirgistana podneseno Odboru za ljudska prava UN-a od 25. veljače 2020. sukladno članku 40. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Izvješće Amnesty Internationala za 2019. o „Ljudskim pravima u istočnoj Europi i srednjoj Aziji“, podnesak Koalicija protiv mučenja u Kirgistanu iz srpnja 2019. pripremljen za 35. sjednicu UN-ove Radne skupine za Univerzalni periodični pregled

⁵ Sukladno izvješću „Sloboda u svijetu“ za 2020. *Freedom House*.

Slijedom svega navedenog, ESLJP je zaključio da izručenje podnositelja Kirgistanu ne bi predstavljalo povredu članka 3. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- zabrana mučenja
- zlostavljanje okrivljenika u slučaju izručenja
- opće stanje zaštite ljudskih prava u Kirgistanu
- odnos prema Uzbečkoj manjini
- specifične okolnosti podnositelja
- ex nunc analiza činjenične osnove

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

LANIAUSKAS PROTIV LITVE

zahtjev br. 48309/19

presuda vijeća od 29. ožujka 2022.

IZDRŽAVANJE ZATVORSKE KAZNE PODNOSITELJA ZAHTJEVA KOJI JE GOTOVO SLIJEP NIJE PREDSTAVLJALO NEČOVJEČNO I PONIŽAVAJUĆE POSTUPANJE PROTIVNO ČLANKU 3. KONVENCIJE

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva gotovo je potpuno slijep od 2009., a 2013. i 2015., osuđen je zbog nezakonitog posjedovanja i krijumčarenja oružja, eksploziva i narkotika kao član zločinačkog udruženja. Kaznu zatvora služi u zatvorskoj bolnici u koju je, na vlastiti zahtjev, premješten u prosincu 2019. Zbog podnositeljevog zdravstvenog stanja te utvrđene invalidnosti od 90%, uprave kaznionica u kojima je služio kaznu zatvora inicirale su više postupaka za otpust podnositelja s izdržavanja ostatka kazne. U prvom postupku, Okružni sud u Vilkauiškisu odobrio je puštanje podnositelja zahtjeva na slobodu u prosincu 2017., ali tu je odluku poništio Regionalni sud u Kaunasu u siječnju 2018. Drugostupanjski sud je razmatrao različite čimbenike, uključujući sposobnost podnositelja zahtjeva da samostalno funkcionira u zatvoru, uključenost u zatvorske društvene i obrazovne aktivnosti, njegovu slabovidnost, ali i njegov kriminalni dosje. Iste odluke donijeli su sudovi u drugom i trećem nizu postupaka koji su naknadno pokrenuti s istom svrhom, pri čemu su sudovi zaključili da

zatvorska kazna podnositelja zahtjeva nije predstavljala nečovječno ili ponižavajuće postupanje. U lipnju 2021., kada je podnositelj zahtjeva već bio premješten u zatvorsku bolnicu, uprava bolnice inicirala je četvrti postupak radi otpusta podnositelja s izdržavanja ostatka kazne, no Okružni sud u Kaunasu odbio je zahtjev utvrdivši da podnositelj dobiva odgovarajuću skrb i podršku u zatvorskoj bolnici. Regionalni sud u Kaunasu potvrdio je ovu odluku u kolovozu 2021.

PRIGOVORI

Pred ESLJP-om podnositelj zahtjeva je prigovorio da mu je zbog njegove slabovidnosti, koja graniči sa sljepoćom, u pritvoru otežano obavljati osnovne životne potrebe. Stoga, iako su uvjeti u zatvorskoj bolnici bili bolji od onih u kaznionici, oni i dalje nisu prilagođeni njegovom invaliditetu zbog čega je njegovo izdržavanje zatvorske kazne nespojivo s člankom 3. Konvencije i predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje.

OCJENA ESLJP-a

U predmetima u kojima razmatra je li pritvor bolesnih osoba ili osoba s invaliditetom u skladu s člankom 3. Konvencije, ESLJP posebno analizira sljedeća tri čimbenika:

- (i) zdravstveno stanje podnositelja zahtjeva i utjecaj koji na njega ima izdržavanje kazne zatvora,
- (ii) primjerenost medicinske skrbi i liječenja pruženih u zatvoru, te
- (iii) pitanje treba li osoba i dalje biti pritvorena s obzirom na svoje zdravstveno stanje ([Enea protiv Italije](#) [VV], stavci 55.-59.).

Članak 3. Konvencije ne može tumačiti kao opća obveza da zatvorenici budu otpušteni s izdržavanja zatvorske kazne zbog zdravstvenih razloga.

U konkretnom predmetu, podnositelj ima ozbiljno oštećenje vida koje je nastalo kao posljedica ozljede očiju 1993., te su medicinski stručnjaci utvrdili da je podnositelj gotovo slijep odnosno ima vrlo ograničen vid na oba oka.

Unatoč navedenom, tijekom razdoblja od 2017. do 2021., u kojima su 4 puta inicirani postupci za otpust podnositelja s izdržavanja kazne zatvora, nije bilo značajnijih promjena u podnositeljevom stanju vida. ESLJP također primjećuje da podnositelj nije osporio navode litvanske vlade da je tijekom izdržavanja kazne više puta pregledan od strane specijalista i da mu je propisana terapija. Stoga unatoč činjenici da kaznionica ni zatvorska bolnica u kojima je podnositelj izdržavao svoju kaznu nisu bile prilagođene podnositeljevom zdravstvenom stanju i invaliditetu, ESLJP je zaključio da su prigovori podnositelja u tom smislu paušalni te da je podnositelj zahtjeva za vrijeme služenja zatvorske kazne, kako u kaznionici tako i u zatvorskoj bolnici, imao odgovarajuće liječenje i da nema nedostataka u medicinskoj skrbi koju dobiva ([Kaverzin protiv Ukrajine](#), stavci 145.-147.).

Također, litavski sudovi odlučujući predstavlja li zatvorska kazna ponižavajuće i nečovječno postupanje za podnositelja, posebno su ispitivali njegovu sposobnost da se samostalno kreće i brine o sebi u zatvoru, vježba, sudjeluje u društvenim aktivnostima pa

čak i čita i potpisuje dokumente. Predmetna utvrđenja litavskih sudova podnositelj nije osporio u nacionalnim postupcima, već tek u svom zahtjevu podnesenom ESLJP-u, ali bez dostavljanja ikakvih dokaza koji bi potvrdili njegove navode. ESLJP je indikativnim smatrao i činjenicu da se podnositelj zahtjeva, niti jednom za vrijeme izdržavanja zatvorske kazne, upravi kaznionice nije požalio da ima problema u savladavanju i izvršavanju svakodnevnih zadataka niti je zatražio dodatnu pomoć.

Sukladno, ESLJP je zaključio da su se prigovori podnositelja u ovom predmetu više odnosili na njegovu želju da bude otpušten s izdržavanja preostalog dijela kazne nego na pristup medicinskoj skrbi ili potrebnoj pomoći. S tim u vezi, ESLJP je ponovio da se članak 3. Konvencije ne može tumačiti kao opća obveza da se zatvorenici puste na slobodu iz zdravstvenih razloga ([Yunusova i Yunusov protiv Azerbajdžana](#), stavak 138.).

Slijedom svega navedenog, ESLJP nije utvrdio da je došlo do povrede članka 3. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *zabrana mučenja*
- *ponižavajuće i nečovječno postupanje*
- *izdržavanje zatvorske kazne slijepe osobe*
- *dostupnost primjerene medicinske skrbi*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

ČLANAK 6.

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

GRŽEDA PROTIV POLJSKE

zahtjev br. 43572/18

presuda velikog vijeća od 15. ožujka 2022.

NE POSTOJANJEM MOGUĆNOSTI OSPORAVANJA ODLUKE O PRIJEVREMENOM PRESTANKU MANDATA ČLANA DRŽAVNOG SUDBENOG VIJEĆA NARUŠENA JE SAMA BIT PRAVA NA PRISTUP SUDU

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je sudac poljskog Vrhovnog upravnog suda. Opća skupština sudaca tog suda, uz sudjelovanje predstavnika općih skupština sudaca regionalnih upravnih sudova, izabrala je na temelju mjerodavnih odredbi Ustava i važećeg zakonodavstva podnositelja zahtjeva za člana Nacionalnog sudbenog vijeća (dalje: NSV) na mandat od četiri godine. NSV je ustavno tijelo zaduženo za očuvanje neovisnosti sudova i sudaca. Jedna od njegovih glavnih zadaća je ocjenjivanje i predlaganje kandidata za imenovanje na sudačku dužnost za svaku razinu i vrstu suda. Lista kandidata koju predloži NSV dostavlja se predsjedniku Republike koji imenuje suce. Nakon stupanja na snagu novog zakona donesenog u kontekstu opsežne pravosudne reforme u Poljskoj, podnositelju zahtjeva je prijevremeno prestao mandat u NSV-u. Konkretno, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o NSV-u iz 2017 (dalje: "Zakon iz 2017.") prenesena je ovlast za izbor petnaest članova NSV-a iz redova pravosuđa s odgovarajućih skupština sudaca na Sejm - Donji dom poljskog parlamenta (dalje: Sejm). Temeljem ovih zakonskih izmjena mandat sudačkih članova koji su u NSV izabrani prema ranijem zakonodavstvu trajao je do dana koji je prethodio danu s kojim je počeo teći mandat članova izabranih prema novom Zakonu iz 2017. Za izbore u novi NSV kandidiralo se samo 18 poljskih sudaca, od njih otprilike 10 000. Kada je Sejm izabrao 15 sudaca za nove članove NSV-a, mandat podnositelja zahtjeva kao sudačkog člana NSV-a prestao je *ex lege* bez bilo kakve prethodne službene

obavijesti. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da Zakon iz 2017. ne predviđa nikakav postupak, sudski ili drugi, u kojem bi mogao osporiti prijevremeni prestanak mandata. Opća skupština Europske mreže sudačkih vijeća ("ENCJ") isključila je 28. listopada 2021. NSV iz navedene mreže. Odluka je motivirana stavom Opće skupštine da novi NSV više nije neovisan o zakonodavnoj i izvršnoj vlasti. Nadalje, smatrala je da novi NSV nije uspio zaštititi neovisnost poljskog pravosuđa.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. Konvencije, podnositelj zahtjeva prigovorio je da mu je uskraćivanjem mogućnosti osporavanja prijevremenog prestanka mandata člana NSV-a povrijeđeno pravo na pristup sudu.

OCJENA ESLJP-a

U ovom predmetu ESLJP je prvi put morao odgovoriti na pitanje je li građanski aspekt članka 6. stavka 1. primjenjiv na spor koji proizlazi iz prijevremenog prestanka mandata sudačkog člana NSV-a, dok on i dalje ostaje aktivni sudac.

Primjenjivost članka 6. stavka 1. u građanskim stvarima prvenstveno ovisi o postojanju

U ovom predmetu ESLJP je prvi put morao odgovoriti na pitanje je li građanski aspekt članka 6. stavka 1. primjenjiv na spor koji proizlazi iz prijevremenog prestanka mandata sudačkog člana NSV-a, dok on i dalje ostaje aktivni sudac.

„spora“ (engl. *dispute*, fra. *contestation*). Kao drugo, spor se mora odnositi na neko „pravo“ za koje se može reći, ili barem argumentirano tvrditi, da je priznato u domaćem pravu, neovisno o tome je li zaštićeno na temelju Konvencije ([Baka protiv Mađarske](#)⁶, [VV] , st. 100.). Stoga je ESLJP prvo ispitao je li u poljskom pravnom sustavu u vrijeme kada je podnositelj zahtjeva bio izabran za člana NSV-a on

mogao tražiti pravnu zaštitu u slučaju prijevremenog prestanka njegovog mandata kao člana NSV-a. Budući da poljski Ustav izričito propisuje da se članovi NSV-a biraju na mandat od četiri godine te da je Zakon o NSV-u iz 2011., koji je bio na snazi u vrijeme izbora podnositelja zahtjeva u NSV sadržavao iscrpan popis razloga za prestanak mandata izabranih članova NSV-a prije isteka njihovog mandata, ESLJP je zaključio da podnositelj zahtjeva može tvrditi da prema poljskim zakonima ima pravo na zaštitu od prijevremenog prestanka mandata u NSV-u. Razlozi za prijevremeni prestanak mandata mogli su biti ili objektivne naravi (smrt, ostavka, imenovanje na drugu sudačku dužnost, prestanak sudačke dužnosti člana i odlazak u mirovinu) ili su mogli biti posljedica vlastite odluke člana NSV-a. To što je podnositeljev mandat prestao *ex lege* na dan izbora novih članova NSV-a ne može se smatrati uklanjanjem, retroaktivno, prava koje je on mogao zahtijevati prema propisima koji su bili na snazi u vrijeme njegova izbora. Budući da je novo zakonodavstvo stavilo izvan snage prijašnja pravila, ono predstavlja predmet spora u

---

⁶ Sažetak je dostupan na [hrvatskom jeziku](#).

odnosu na koji se jamstva poštenog suđenja iz članka 6. stavka 1. trebaju primijeniti. Slijedom navedenog, ESLJP je utvrdio da je u ovom predmetu postojao stvaran i ozbiljan spor oko prava podnositelja da služi puni mandat od četiri godine kao član NSV-a, što je podnositelj zahtjeva mogao zahtijevati na argumentiranoj osnovi prema domaćem pravu.

ESLJP je zatim, primjenom dva uvjeta iz presude [Eskelinen i dr. protiv Finske](#) ispitao je li pravo podnositelja zahtjeva „građansko“ u autonomnom konvencijskom značenju tog pojma. U toj je presudi ESLJP pojasnio opseg pojma „građanski“ i razvio uvjete za primjenjivost članka 6. stavka 1. na radne sporove koji se odnose na državne/javne službenike. Naime, tužena država ne može se pred ESLJP-om pozvati na status podnositelja zahtjeva kao državnog/javnog službenika kako bi isključila zaštitu sadržanu koju jamči čl. 6. EKLJP, osim ako su kumulativno ispunjena sljedeća dva uvjeta.

Prvo, da je država u svom nacionalnom pravu izričito isključila pristup sudu za dotično radno mjesto ili kategoriju zaposlenika.

Drugo, isključenje mora biti opravdano „objektivnim razlozima u interesu države“ (*Eskelinen i drugi protiv Finske* [VV], stavak 62.).

U odnosu na prvi kriterij, ESLJP je prvo naveo da su u ovom konkretnom predmetu

..tužena država ne može se pred ESLJP-om pozvati na status podnositelja zahtjeva kao javnog službenika kako bi isključila zaštitu koju jamči čl. 6. EKLJP, osim ako su kumulativno ispunjena dva uvjeta iz „Eskelinen testa“.

podnositelj i tužena država dali različita tumačenja domaćeg prava. Naime, tužena država smatrala je da Zakon o NSV-u nikada nije propisivao mogućnost žalbe ili drugog pravnog lijeka za prigovore koji se tiču prestanka mandata članova NSV-a te je stoga poljsko pravo isključilo pravo na pristup sudu za takvu vrstu prigovora. S druge strane, podnositelj zahtjeva tvrdio je da niti jedna odredba nacionalnog zakona izričito ne isključuje pristup sudu za prigovore

koji se temelje na nezakonitosti prestanka mandata člana NSV-a. ESLJP je naglasio da ovaj prvi uvjet može biti ispunjen ako je država izričito isključila pristup sudu za određeni prigovor, ali i ako je to učinila implicitno, posebice dosljednim tumačenjem mjerodavnih pravnih normi. Međutim, ESLJP je ostavio otvoreno pitanje je li ovaj prvi uvjet „Eskelinen testa“ zadovoljen te se usredotočio na ispitivanje postojanja drugog uvjeta – „postojanja objektivnog razloga u interesu države“ za isključenje prava na pristup sudu. Budući da je NSV tijelo osnovano Ustavom čija je zadaća osigurati neovisnost sudova i sudaca, ESLJP je zaključio da je ovaj predmet usko povezan sa sudačkom neovisnošću kao jednim od preduvjeta vladavine prava te da neovisnost sudaca treba shvatiti na uključiv način - da se primjenjuje ne samo na suca u njegovoj ili njezinoj ulozi suđenja, već i na druge službene funkcije koje sudac može obavljati, a koje su usko povezane s pravosudnim sustavom. U državama u kojima su uspostavljena sudbena vijeća, država mora osigurati njihovu neovisnost od izvršne i zakonodavne vlasti kako bi, između ostalog, očuvala integritet postupka imenovanja sudaca. ESLJP je već više puta naglasio posebnu ulogu koju pravosuđe, kao jamac pravde ima u društvu te da ono stoga mora uživati povjerenje

javnosti kako bi suci biti uspješni u izvršavanju svojih dužnosti (*Baka protiv Mađarske*, st. 164, i [Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda](#)⁷ VV, st. 283.).

Uzimajući u obzir zakonodavne izmjene koje su dovele do prijevremenog prestanka mandata podnositelja zahtjeva, praksu Vrhovnog i Ustavnog suda Poljske, ESLJP je zaključio da temeljna promjena u načinu izbora sudačkih članova NSV-a zajedno s prijevremenim prestankom mandata prethodnih članova sudaca, znači da neovisnost tog tijela više nije zajamčena. Iako Konvencija ne sprječava države u donošenju legitimnih i potrebnih odluka o reformi pravosuđa, reforma ne bi trebala rezultirati potkopavanjem neovisnosti pravosuđa i njegovih upravnih tijela. U svjetlu načela supsidijarnosti i zajedničke odgovornosti, zadatak ugovornih stranaka Konvencije da osiguraju neovisnost pravosuđa je od presudne važnosti jer sustav Konvencije ne bi mogao pravilno funkcionirati bez neovisnih sudaca. Članovi pravosuđa trebali bi uživati – kao i ostali građani – zaštitu od samovolje zakonodavne i izvršne vlasti, a takvu zaštitu mogao bi pružiti samo nadzor neovisnog pravosudnog tijela nad zakonitošću mjere kao što je prijevremeno udaljenje s dužnosti. Slijedom navedenog, ESLJP je zaključio da isključenje prava na pristup sudu u ovom predmetu nije bilo opravdano „objektivnim razlozima u interesu države“. Drugim riječima, drugi uvjet „Eskelinen testa“ nije bio ispunjen.

Ispitujući osnovanost zahtjeva, ESLJP je naglasio da je još u presudi [Golder protiv Ujedinjene Kraljevine](#)⁸ utvrdio da je pravo na pristup sudu dio prava na pošteno suđenje. Stoga svatko ima pravo sudu podnijeti zahtjev u vezi sa svojim „pravima i obvezama građanske naravi“. Međutim, pravo na pristup sudu nije apsolutno, već može biti podvrgnuto ograničenjima. Pri tome ograničenja ne smiju ograničiti ili umanjiti pristup sudu na takav način ili u opsegu koji umanjuje samu bit prava. Nadalje, ograničenje neće biti spojivo s člankom 6., stavkom 1. ako ne teži legitimnom cilju te ako ne postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i legitimnog cilja koji se nastoji ostvariti ([Zubac protiv Hrvatske](#), [VV], st. 78.).

Ističući važnost NSV-a u očuvanju neovisnosti sudaca i povezanost između integriteta postupka imenovanja sudaca i same neovisnosti sudaca, ESLJP je smatrao da postupovna jamstva slična onima koja bi trebala biti dostupna u slučajevima razrješenja sudaca također trebaju biti dostupna kada je, kao u ovom slučaju, sudački član NSV-a bio smijenjen sa svog položaja člana vijeća. Sud je nadalje naglasio potrebu zaštite autonomije sudbenog vijeća od zadiranja zakonodavne i izvršne vlasti, posebice u pitanjima koja se tiču imenovanja sudaca, te njegovu ulogu zaštitnika od političkog utjecaja na pravosuđe.

ESLJP je također uzeo u obzir sveukupni kontekst raznih reformi koje je poduzela poljska Vlada. Cijeli slijed događaja u Poljskoj zorno je pokazao da su uzastopne reforme pravosuđa bile usmjerene na slabljenje neovisnosti pravosuđa, počevši od teških nepravilnosti pri izboru sudaca Ustavnog suda u prosincu 2015., zatim, posebno, preustroja NSV-a i uspostave novih vijeća u Vrhovnom sudu, dok se proširuje kontrola ministra pravosuđa nad sudovima i povećava njegova uloga u pitanjima stegovne odgovornosti

---

⁷ Sažetak je dostupan na [hrvatskom jeziku](#).

⁸ Sažetak je dostupan na [hrvatskom jeziku](#).

sudaca. Kao rezultat toga, pravosuđe je izloženo miješanju izvršne i zakonodavne vlasti i time je znatno oslabilo. Slučaj podnositelja zahtjeva bio je jedan primjer ovog općeg trenda. Posljedično, zbog nepostojanja mogućnosti sudskog preispitivanja prijevremenog prestanka mandata, tužena država je narušila samu bit prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu te je stoga došlo do povrede čl. 6. stavka 1. Konvencije.

ESLJP nije podnositelju zahtjeva za utvrđenu povredu dosudio novčanu naknadu smatrajući da utvrđenje povrede predstavlja dovoljnu pravednu naknadu za neimovinsku štetu koju je pretrpio.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pristup sudu*
- *prijevremeni prestanak mandata u sudbenom vijeću*
- *reforma pravosuđa*
- *vladavina prava*
- *neovisnost sudbene vlasti*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Sudac Lemmens iznio je suglasno mišljenje, suci Serghides i Felici zajedničko djelomično suprotstavljeno mišljenje, a sudac Wojtyczek suprotstavljeno mišljenje.

PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

ČLANAK 8.

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

C.E. I DRUGI PROTIV FRANCUSKE

zahtjevi br. 29775/18 i 29693/19
presuda vijeća od 24. ožujka 2022.

NEMOGUĆNOST POSVAJANJA DJETETA OD STRANE BIVŠE PARTNERICE BIOLOŠKE MAJKE DJETETA NIJE UZROKOVALA POVREDU PRAVA NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

ČINJENICE

Ovaj predmet obuhvaća dva zahtjeva. Prvi zahtjev odnosi se na dvije podnositeljice zahtjeva, C.E. i C.B., koje su bile u istospolnoj zajednici kada je jedna od njih rodila dijete M.B. Dijete je začeto s prijateljem i donatorom u Francuskoj. Nakon nekoliko godina podnositeljice su raskinule svoje zajednicu, ali su sporazumno odlučile nastaviti zajednički odgajati M.B. Bivša partnerica C.E. redovito je posjećivala M.B., a sudjelovala je i u njegovom uzdržavanju. C.E. je zatim, uz suglasnost C.B., pokrenula postupak za posvojenje M.B. Francuski sudovi su odbili taj zahtjev uz obrazloženje da bi posvojenjem došlo do raskida veze između djeteta i njegove biološke majke C.B., koja očito toga nije bila svjesna. Naime, prema francuskom pravu, potpunim posvojenjem posvojenik gubi vezu sa svojim biološkim srodnicima i stvara novu vezu srodstva sa svojim posvojiteljem. Posvojenje bez raskida veze s biološkim roditeljem bilo je moguće samo ako su posvojitelj i biološki roditelj bili u braku. Međutim, podnositeljice zahtjeva nikada nisu bile u braku, a nisu bile niti u istospolnoj zajednici jer su prekinule svoju vezu i prestale živjeti zajedno. Domaći sudovi su stoga zaključili da posvojenje nije bilo u najboljem interesu djeteta, ističući da seksualna orijentacija C.E. nije razlog odbijanja posvojenja, nego činjenica da bi posvojenjem došlo do trajnog raskida veze s biološkom majkom C.B. koja i dalje skrbi i želi skrbiti o M.B. U

međuvremenu, podnositeljice su podnijele zahtjev za izdavanjem javne isprave o priznanju postojanja roditeljske veze između C.E. i M.B. Prvostupanjski sud je odobrio taj zahtjev utvrdivši da je M.B. „u očima društva, obitelji i javne vlasti“ bio dijete C.E. i da je uživao koristi od priznanja tog roditeljskog statusa. Žalbeni sud je ukinuo ovu javnu ispravu, a podnositeljice se na tu odluku nisu žalile jer su znale da je francuski Kasacijski sud ranije dao mišljenje da prema francuskom zakonodavstvu nije bilo moguće uspostaviti roditeljsku vezu s dvije majke ili s dva oca u odnosu na isto dijete. Drugim riječima, nije bilo moguće da dijete ima dvije majke ili dva oca.

Drugi zahtjev odnosi se na dvije podnositeljice zahtjeva, A.E. i K.G., koje su nakon nekoliko godina zajedničkog života sklopile životno partnerstvo. Jedna od njih je medicinski potpomognutom oplodnjom u inozemstvu rodila dijete T.G.. Nacionalni sudac je odobrio dijeljenje prava roditeljske skrbi nad djetetom između biološke majke K.G. i njezine partnerice A.E.. Nakon toga, podnositeljice su se rastale i raskinule životno partnerstvo ali su se sporazumno nastavile zajednički brinuti o djetetu. Stoga je bivša partnerica A.E. od suda zatražila priznavanje njezinog roditeljskog statusa u odnosu na T.G. Francuski sudovi su odbili taj zahtjev jer francusko pravo, kako je gore navedeno, nije dopuštalo uspostavljanje dvostrukog majčinskog statusa u odnosu na isto dijete.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 8. Konvencije, podnositeljice zahtjeva tvrdile su da im je povrijeđeno pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života jer su nadležna francuska tijela odbila posvojenje i izdavanje javne isprave o priznanju roditeljskog statusa bivšoj partnerici biološke majke djeteta.

OCJENA ESLJP-a

ESLJP u određenim situacijama priznaje postojanje *de facto* obiteljskog života između odraslih osoba ili odraslih i djeteta i kada između njih ne postoje biološke ili pravno priznate veze, pod uvjetom da postoje bliske osobne veze ([Paradiso i Campanelli protiv Italije](#) [VV], št. 140. i 148.)⁹.

U odnosu na podnositelje zahtjeva u ovom predmetu, ESLJP je utvrdio da je C.E. sudjelovala u odgoju M.B. za vrijeme trajanja istospolne zajednice s njezinom biološkom majkom C.B., ali i nakon raskida te zajednice¹⁰. Isto tako, ESLJP je utvrdio da je podnositeljica zahtjeva A.E. odgajala T.G. zajedno s njegovom biološkom majkom K.G., a sudjelovanje u odgoju nastavilo se i nakon raskida njihovog životnog partnerstva. Slijedom toga, ESLJP je utvrdio da su između C.E. i M.B. te između A.E. i T.G. postojale bliske osobne veze koje ulaze u opseg obiteljskog života zajamčenog člankom 8. Konvencije.

---

⁹ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#)

¹⁰ C.E. je nastavila brinuti o M.B. koja je svaki drugi vikend boravila kod nje, a C.E. je financijski sudjelovala u njezinom uzdržavanju i školovanju.

ESLJP je istaknuo da emocionalne veze stvorene i razvijene između odrasle osobe i djeteta, a koje ne moraju biti biološke ili pravno priznate, ulaze i u opseg privatnog života zajamčenog člankom 8. ([Paradiso i Campanelli protiv Italije](#) [VV], st. 161.)¹¹. To osobito vrijedi za dijete, budući da je veza s roditeljem bitan aspekt njegovog identiteta ([Mennesson protiv Francuske](#), st. 46. i 96.). Stoga se bliske osobne veze koje su se razvile između C.E. i M.B. te između A.E. i T.G., odnose i na njihov privatni život u smislu članka 8. Konvencije.

Pravo na poštovanje obiteljskog života

Zakonsko priznavanje srodstva između djece i osoba s kojima nemaju nikakvu biološku vezu otvara važna pitanja o kojima trenutno ne postoji europski konsenzus. Drugim riječima, ne postoji ujednačena praksa među državama članicama Vijeća Europe u pogledu uspostavljanja pravne veze između djeteta i bivšeg partnera njegove majke. Zbog ovoga je državama članicama dana široka sloboda procjene u uređenju ovih pitanja.

Međutim, potrebno je uzeti u obzir da se, kada je riječ o vezi između djeteta i roditelja, radi o bitnom aspektu identiteta pojedinca, a osobito ako je riječ o maloljetnoj osobi. Stoga u tom smislu država ima smanjenju slobodu procjene ([Mennesson protiv Francuske](#), st. 80.). ESLJP u takvim situacijama mora pažljivo ispitati argumente za usvajanje određenog

Zakonsko priznavanje srodstva između djece i osoba s kojima nemaju nikakvu biološku vezu otvara važna pitanja o kojima trenutno ne postoji europski konsenzus. Drugim riječima, ne postoji ujednačena praksa među državama članicama Vijeća Europe (europski konsenzus) u pogledu uspostavljanja pravne veze između djeteta i bivšeg

rješenja i utvrditi je li uspostavljena pravedna ravnoteža između suprotstavljenih interesa o kojima je riječ.

U ovom predmetu, djeca i bivši partneri njihovih bioloških majki nastavili su živjeti obiteljski život usporediv s onim koji je vodila većina obitelji nakon što su se roditelji rastali. C.E. je, u dogovoru sa svojom bivšom partnericom, ostvarivala prava kontakta u odnosu na M.B., dok su se K.G. i A.E. sporazumjele o zajedničkom skrbništvu nad djetetom T.G.

Podnositelji zahtjeva nisu spomenuli nikakve poteškoće s kojima su se suočavali kao obitelj, a tužena država je uspostavila pravne instrumente koji su im omogućili zaštitu¹². Činjenica da je C.E. čekala devet godina nakon rastave od C.B. da bi zatražila pokretanje postupka posvajanja, ukazuje na to da njezina veza s M.B. nije bila dovedena u pitanje tijekom tog vremena. Isti zaključak bio je primjenjiv u slučaju A.E. koja je podnijela zahtjev za izdavanje javne isprave kojom bi se potvrdila općepoznata činjenica na temelju *de facto* uživanja statusa roditelja u odnosu na T.G. gotovo četiri godine nakon raskida njezinog životnog partnerstva s K.G.

¹¹ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#)

¹² Postojala je mogućnost sudskog uređenja odnosa između djeteta i bilo koje druge osobe koja je stalno boravila s djetetom i jednim od roditelja, sudjelovala u obrazovanju djeteta, svakodnevnoj skrbi ili smještaju te je s njim razvila trajne emocionalne veze.

ESLJP je istaknuo da su se potencijalne poteškoće u nastavku uživanja obiteljskog života podnositelja zahtjeva mogle otkloniti na temelju odredbe francuskog Građanskog zakonika prema kojoj je sudac nadležan za postupanje u obiteljskopравnim predmetima mogao, ako interesi djeteta to zahtijevaju, urediti odnos između djeteta i bilo koje druge osobe, bila ona u srodstvu ili ne, koja je stalno boravila s djetetom i jednim od roditelja, sudjelovala u obrazovanju djeteta, svakodnevnoj skrbi ili smještaju te je s njim razvila trajne emocionalne veze.

Slijedom toga, ESLJP je utvrdio da je tužena država ispunila svoju pozitivnu obvezu da podnositeljima zahtjeva zajamči učinkovito poštovanje njihovog obiteljskog života.

Stoga nije došlo do povrede članka 8. Konvencije u tom aspektu.

Pravo na poštovanje privatnog života

C.E. i A.E. su uspostavile roditeljski odnos prema djeci M.B. i T.G. kao rezultat emocionalnog ulaganja i uključenosti u odgoj te djece. Stoga je prigovor koji se odnosi na nemogućnost dobivanja pravnog priznanja njihove obiteljske veze pokrenuo ozbiljno pitanje uspostavljanja ravnoteže između najboljeg interesa djeteta i interesa zaštite privatnog života.

U tom pogledu, ESLJP je ponovio da su u Francuskoj postojali pravni instrumenti koji su omogućavali priznavanje odnosa između djeteta i odrasle osobe¹³. Iako ti pravni instrumenti nisu podrazumijevali zakonsku uspostavu srodstva između te odrasle osobe i djeteta, oni su ipak dopuštali partneru ili bivšem partneru biološkog roditelja da ostvaruje određena prava i dužnosti povezane s roditeljstvom i stoga predstavlja određeni stupanj pravnog priznanja obiteljske veze.

Emocionalne veze stvorene i razvijene između odrasle osobe i djeteta, a koje ne moraju biti biološke ili pravno priznate, ulaze i u opseg privatnog života zajamčenog člankom 8. To osobito vrijedi za dijete, budući da je veza s roditeljem bitan aspekt njegovog identiteta.

Podnositeljica K.G., kao biološka majka T.G., iskoristila je tu opciju te su ona i A.E. zajednički ostvarivale roditeljsku skrb u odnosu na TG. Podnositeljice zahtjeva C.E. i C.B. nisu iskoristile tu mogućnost, ali očigledno je da se C.B., kao biološka majka ne bi protivila podijeli roditeljske skrbi budući da je pristala da bivša partnerica C.E. posvoji njeno dijete M.B. unatoč činjenici da su one raskinule svoju vezu.

Nadalje, francusko pravo je predviđalo mogućnost da sudac nadležan za postupanje u obiteljskopравnim predmetima uredi odnos između djeteta i bivšeg partnera biološkog roditelja tog djeteta, ako su se partneri razdvojili i nisu uspjeli postići dogovor, te ako to zahtijevaju interesi djeteta.

---

¹³ Primjerice, djetetova biološka majka mogla je sudskim putem zatražiti donošenje odluke o zajedničkom ostvarivanju roditeljske skrbi sa svojim partnerom ili bivšim partnerom

ESLJP je zatim istaknuo da je podnositeljima zahtjeva put do pravnog priznanja roditeljstva trenutačno otvoren. U prvom zahtjevu otvorila se mogućnost posvojenja jer je dijete sada starije od osamnaest godina i stoga prijenos roditeljskih prava na posvojitelja više nije problem. U drugom zahtjevu, novim francuskim zakonom kojim se uređuje bioetika, otvorila se mogućnost da dvije rastavljene žene zajednički priznaju dijete koje je jedna od njih rodila nakon medicinski potpomognute oplodnje provedene u inozemstvu, pod uvjetom da su na dan rođenja djeteta bile u vezi (braku, izvanbračnoj zajednici, životnom partnerstvu) i da je odluka o medicinski potpomognutoj oplodnji bila dio zajedničkog roditeljskog projekta.

U danim okolnostima, a s obzirom na slobodu procjene ostavljenu tuženoj državi koja je, doduše, bila uža kada su u pitanju najbolji interesi djece, ESLJP je utvrdio da je – uspostavljena pravedna ravnoteža između predmetnih interesa.

Prema tome, tužena država nije propustila ispuniti svoju obvezu jamčenja učinkovitog poštovanja privatnog života podnositelja zahtjeva, stoga nije došlo do povrede članka 8. u tom aspektu.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života*
- *odnos djeteta i bivšeg partnera biološkog roditelja tog djeteta*
- *posvojenje*
- *istospolne zajednice*
- *najbolji interes djeteta*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

SLOBODA IZRAŽAVANJA

ČLANAK 10.

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

KARUYEV PROTIV RUSIJE

zahtjev br. 4161/13

presuda vijeća od 18. siječnja 2022.

OSUDA PODNOSITELJA NA KAZNU ZATVORA ZBOG PLJUVANJA NA SLIKU PREDsjedNIKA DRŽAVE U SKLOPU JAVNOG PERFORMANSA PREDSTAVLJA POVREDU SLOBODE IZRAŽAVANJA

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva bio je aktivist opozicijske stranke u Rusiji koja je u svibnju 2012. godine izvela performans u kojem su postavili portret predsjednika Putina ispred javnog prihvatnog centra u Čeboksari koji nosi njegovo ime. Na portretu su prosvjednici označili njegove godine na vlasti kao što se označavaju godine na nadgrobnoj ploči i položili dva karanfila kao simboličku gestu kojom su izrazili svoju želju za prestankom Putinove vlasti. Tijekom izvedbe performansa, podnositelj zahtjeva prišao je portretu, podigao ga i pljunuo na njega. Policijski službenici koji su se zatekli na mjestu događaja i koji su svjedočili njegovom postupku, nisu smatrali potrebnim intervenirati. No, četiri sata kasnije podnositelj zahtjeva je priveden i optužen za počinjene prekršaja protiv javnog reda. Prekršajni sud podnositelja je proglasio krivim i odredio mu kaznu zatvora u trajanju od petnaest dana, ističući da je svojim ponašanjem podnositelj pokazao očito nepoštovanje prema društvu, suprotstavljajući se općeprihvaćenim standardima ponašanja i morala. Protiv predmetne presude podnositelj je podnio žalbu, no drugostupanjski sud ju je odbio uz obrazloženje da

sloboda izražavanja ne uključuje pravo ponižavati čast i dostojanstvo pojedinca, a posebno čast i dostojanstvo demokratski izabranog predsjednika Rusije.

PRIGOVORI

Pred ESLJP-om podnositelj zahtjeva je prigovorio da je njegova osuda na kaznu zatvora zbog pljuvanja na sliku predsjednika predstavljala povredu prava na slobodu izražavanja te cenzuru bilo kakve kritike predsjednika Putina i metoda njegove vladavine.

OCJENA ESLJP-a

Analizirajući predmet podnosioca, ESLJP je istaknuo da sloboda izražavanja, koja se jamči člankom 10. Konvencije, predstavlja jedan od temelja demokratskog društva te uvjeta za njegov napredak kao i ostvarenje pojedinaca. Pritom se sloboda izražavanja ne odnosi samo na informacije i ideje koje su prihvatljive i indiferentne, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju, a u skladu s načelima pluralizma, tolerancije i slobodoumlja. Također, sloboda izražavanja ne štiti samo sadržaj ideje i izraženih informacija, već i formu i način na koji se one prenose. Tako je ESLJP utvrdio da sloboda izražavanja nije ograničena samo na verbalne ili pisane riječi, već i na ideje i mišljenja koja mogu biti izražena putem neverbalnih sredstava izražavanja ili kroz ponašanje pojedinca ([Kršćanska demokratska narodna stranka protiv Moldavije \(br. 2\)](#), stavci 9. i 27., u kojoj je Sud pružio zaštitu prosvjednicima koji su javno zapalili zastavu i sliku predsjednika Putina).

Sloboda izražavanja ne odnosi se samo na informacije i ideje koje su prihvatljive i indiferentne, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju, a u skladu s načelima pluralizma, tolerancije i slobodoumlja.

Stoga, kada odlučuje **potpada li određeni čin ili postupanje u okvir zaštite** koja se jamči člankom 10. Konvencije, ESLJP mora uzeti u obzir:

- **prirodu tog čina ili postupanja,**
- **objektivno promotriti njegov izražajni karakter, te**
- **svrhu ili namjeru s kojom se izvodi** ([Murat Vural protiv Turske](#), stavak 54.).

Primjenjujući istaknuta načela na predmet podnosioca i provodeći, ESLJP je smatrao da čin pljuvanja na fotografiju političara koji je netom bio reizabran treba smatrati izražavanjem političkog mišljenja ([Shvydka protiv Ukrajine](#), stavak 38.). Posljedično, prekršajna osuda podnosioca zahtjeva u vezi s tim činom na kaznu zatvora predstavlja miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja, **te je ESLJP morao utvrditi je li predmetno miješanje bilo: (i) zakonito, (ii) imalo legitiman cilj te (iii) bilo nužno u demokratskom društvu.**

No, kako je ESLJP već pri prvom koraku testa razmjernosti utvrdio da miješanje u slobodu izražavanja podnosioca nije bilo zakonito, ESLJP nije dalje ni ispitivao je li miješanje imalo legitiman cilj ili pak bilo nužno u demokratskom društvu. Naime, sukladno članku 20. stavku 1. Zakonika o upravnim prijestupima, temeljem kojeg je podnositelj osuđen, za osudu počinitelja zbog manjeg kršenja javnog reda potrebno je da počinitelj svojim ponašanjem

ispuni dva obvezna uvjeta. Prvi i glavni uvjet je da počinitelj svojim postupanjem remeti javni red i mir očitim nepoštovanjem prema društvu, koje onda mora još biti alternativno popraćeno jednim od tri dodatna uvjeta: „upotrebom vulgarnog jezika“, „uvredljivim uznemiravanjem drugih“ ili „nanošenjem štete tuđoj imovine“. Međutim, kako ruski sudovi nisu precizirali kako činjeničnu tako ni pravnu osnovu za zaključak da je pljuvanje na sliku predsjednika Putina ispunilo bilo koji od tri prethodno spomenuta alternativna uvjeta, ESLJP je utvrdio da osuda podnositelja zahtjeva nije imala jasan i predvidljiv temelj u domaćem pravu. Također, sukladno raspoloživim činjenicama, ESLJP nije mogao pronaći nikakve naznake da je performans u kojem je sudjelovao podnositelj bio nasilan ili pak bio uzrok bilo kakvih javnih nemira. Navedeno potvrđuje i činjenica da policijski službenici koji su svjedočili činu pljuvanja na sliku predsjednika nisu smatrali shodnim intervenirati, već je podnositelj priveden tek 4 sata nakon završetka performansa.

Slijedom svega navedenog, ESLJP je utvrdio da je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

5.000 EUR na ime nematerijalne štete

408 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *pljuvanje na sliku predsjednika*
- *sloboda izražavanja*
- *izražavanje političkog mišljenja*
- *zakonitost miješanja*
- *predvidivost zakona*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Sudac Dedov iznio je suprotstavljeno mišljenje, a sudac Pavli samostalno suglasno mišljenje.

NIT S.R.L. PROTIV MOLDAVIJE

zahtjev br. 28470/12

presuda velikog vijeća od 5. travnja 2022.

ODUZIMANJEM DOZVOLE ZA EMITIRANJE PODNOŠITELJU ZAHTJEVA NIJE POVRIJEĐENA SLOBODA IZRAŽAVANJA

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je trgovačko društvo, Noile Idei Televizate (NIT) S.R.L., koje je imalo privatni televizijski program u Moldaviji. Podnositelj je bio glavni medij jedine oporbene stranke u Moldaviji te je u razdoblju između 2009. i 2011. više puta sankcioniran zbog kršenja zakonodavstva kojim se štiti pluralizam u medijima, odnosno neutralnost i nepristranost u vijestima. Konkretno, državno audiovizualno tijelo (dalje: ACC) optužilo je podnosioca za nedostatak pluralizma, emitiranje politički pristranih i izmanipuliranih vijesti te favoriziranje oporbene političke stranke. Unatoč brojnim sankcijama koje mu je izrekao ACC, podnositelj je nastavio kršiti moldavski Audiovizualni kodeks zbog čega mu je 2012. godine oduzeta dozvola za emitiranje. Podnositelj je bezuspješno osporavao navedenu odluku pred domaćim sudovima koji su utvrdili da ACC nije imao drugu opciju nego izreći najoštriju sankciju budući da je NIT uporno kršio domaće zakonodavstvo o medijskom pluralizmu.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 10. Konvencije, podnositelj zahtjeva je prigovorio da mu je oduzimanjem dozvole za emitiranje povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja. Također je prigovorio da je takvo postupanje povrijedilo njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva zajamčeno člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju te pravo na poštenje suđenje zajamčeno člankom 6. Konvencije.

OCJENA ESLJP-a

Članak 10.

ESLJP je smatrao da je ovaj predmet potrebno ispitati na temelju treće rečenice članka 10. stavka 1. Konvencije prema kojoj države mogu podvrgnuti režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost. ESLJP je istaknuo da je cilj i svrha te rečenice razjasniti da je državama dopušteno sustavom izdavanja dozvola regulirati način na koji je organizirano emitiranje na njihovom teritoriju u tehničkim aspektima, ali i u pogledu prirode i ciljeva programa koji se želi emitirati te prava i potreba publike kojoj je namijenjen kao i obveza koje proizlaze iz međunarodnih pravnih instrumenata. To može dovesti do miješanja u slobodu izražavanja čiji će ciljevi biti legitimni prema trećoj rečenici stavka 1. članka 10., iako možda ne odgovaraju nijednom od ciljeva navedenih u stavku 2. tog članka. Ipak, usklađenost takvog miješanja s Konvencijom mora

se ocijeniti u svjetlu ostalih zahtjeva iz stavka 2. ([Centro Europa 7 SRL i Di Stefano protiv Italije](#) [VV], st. 139.).

Sustav dodjeljivanja dozvola za emitiranje u Moldaviji nastojao je doprinijeti kvaliteti i pluralizmu televizijskih programa te je stoga bio u skladu s trećom rečenicom stavka 1. članka 10. Konvencije. Osim toga, taj sustav slijedio je i legitiman cilj zaštite prava drugih naveden u stavku 2. tog članka.

Cilj i svrha treće rečenice članka 10. stavka 1. Konvencije je razjasniti da je državama dopušteno sustavom izdavanja dozvola regulirati način na koji je organizirano emitiranje na njihovim teritorijima u tehničkim aspektima, ali i u pogledu prirode i ciljeva programa koji se želi emitirati te prava i potreba publike kojoj je namijenjen kao i obveza koje proizlaze iz međunarodnih pravnih instrumenata.

Ispitujući situaciju podnositelja zahtjeva u ovom predmetu, ESLJP je utvrdio da je oduzimanje dozvole za emitiranje predstavljalo **miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja**, koje je bilo **propisano zakonom** te je **slijedilo gore navedene legitimne ciljeve**. Preostalo je ispitati je li miješanje **bilo nužno u demokratskom društvu**.

U tom pogledu, ESLJP je ponovio svoje dobro utvrđeno stajalište da se posebna uloga medija u prenošenju informacija i ideja o političkim pitanjima i drugim temama od javnog interesa, ne može uspješno ostvariti osim ako nije utemeljena

na načelu pluralizma ([Informationsverein Lentia i drugi protiv Austrije](#), st 38.). Da bi se osigurao istinski pluralizam u audiovizualnom sektoru u demokratskom društvu, nije dovoljno predvidjeti postojanje više kanala ili teoretsku mogućnost pristupa audiovizualnom tržištu, već je potrebno omogućiti učinkovit pristup tom tržištu kako bi se zajamčila raznolikost sveukupnog programskog sadržaja koja odražava različitost mišljenja u društvu ([Centro Europa 7 SRL i Di Stefano protiv Italije](#) [VV], st. 129.-130). Države članice trebale bi usvojiti sve potrebne regulatorne i financijske mjere kako bi se zajamčila medijska transparentnost i strukturalni pluralizam, kao i raznolikost distribuiranog sadržaja.

Iz gore navedene sudske prakse proizlazi da su standardi o medijskom pluralizmu razvijeni uglavnom ili isključivo u kontekstu vanjskog pluralizma (postojanje monopola, duopola i sl.). Međutim, u ovom predmetu se radi o tzv. unutarnjem pluralizmu, odnosno o obvezi emitiranja programa koji će na uravnotežen način predstaviti različite političke stavove, bez favoriziranja određene stranke ili političkog pokreta. Stoga je ESLJP u ovom predmetu odlučio razviti standarde koji se trebaju primjenjivati u kontekstu unutarnjeg pluralizma.

S tim u vezi, ESLJP je pojasnio da unutarnji i vanjski pluralizam ne treba razmatrati odvojeno, već u kombinaciji jednog s drugim. To znači da se nedostatak unutarnjeg pluralizma u programskom sadržaju jednog nakladnika medija može kompenzirati postojanjem učinkovitog vanjskog pluralizma. Međutim, nije dovoljno osigurati postojanje nekoliko nakladnika već je potrebno osigurati raznolikost sveukupnog programskog sadržaja, odražavajući koliko god je to moguće različitost mišljenja koja se susreću u društvu kojem su programi namijenjeni.

U Europi postoje različiti pristupi kako postići raznolikost programskog sadržaja i članak 10. ne zahtjeva od država da usvoje točno određeni model budući da države u načelu imaju široku slobodu procjene u izboru sredstava koja će koristiti kako bi osigurale medijski pluralizam. Ono što ESLJP mora provjeriti jest da **sadržaj relevantnih nacionalnih pravnih normi i njihova primjena u konkretnim okolnostima danog slučaja, proizvode učinke koji su kompatibilni s jamstvima iz članka 10. i da postoje učinkovite mjere zaštite od proizvoljnosti i zlouporabe.** Pri ocjenjivanju razmjernosti miješanja u slobodu izražavanja, ESLJP će uzeti u obzir **pravičnost postupka i postupovna jamstva.**

Uzimajući u obzir težinu sankcije koja je izrečena podnositelju zahtjeva u ovom predmetu¹⁴ postojanje postupovnih jamstava bilo je od posebne važnosti za ispitivanje razmjernosti miješanja. Ozbiljnost sankcije podrazumijevala je da država ima užu slobodu procjene te je zahtijevala pomnije ispitivanje od strane ESLJP-a.

Postojeći regulatorni okvir u Moldaviji predviđao je obvezu nakladnika medija da osigura uravnoteženu političku zastupljenost i pluralizam. Pritom nije bilo potrebno osigurati da sve političke stranke budu jednako zastupljene u medijskom prostoru, već je bilo dovoljno osigurati mogućnost komentiranja ili davanja odgovora, što je važan element slobode izražavanja. ESLJP je posebno vrednovao činjenicu da je politika unutarnjeg pluralizma predviđena moldavskim Audiovizualnim kodeksom, dobila je pozitivnu ocjenu Vijeća Europe.

U ovom predmetu radi se o tzv. unutarnjem pluralizmu, odnosno obvezi emitiranja programa koji će na uravnotežen način predstaviti različite političke stavove, bez favoriziranja određene stranke ili političkog pokreta. Stoga je ESLJP u ovom predmetu odlučio razviti standarde koji se trebaju primjenjivati u kontekstu unutarnjeg pluralizma.

Provedbu te politike nadzirao je ACC, stručno i neovisno tijelo osnovano zakonom. Sastanci, izvješća i odluke tog tijela bili su dostupni javnosti, a predstavnici nakladnika imali su priliku prisustvovati sastancima i podnijeti komentare na izvješća i odluke. ACC je morao obrazložiti svaku odluku o izricanju sankcije, i ona se mogla osporavati pred domaćim sudovima.

ESLJP je utvrdio da je pobijana odluka ACC-a u ovom predmetu bila potkrijepljena relevantnim i dostatnim razlozima. Naime, ACC je utvrdio da je vrijeme posvećeno jednoj političkoj stranci (PCRM-u) bilo pozitivno ili neutralno, dok je vrijeme posvećeno političkom protivniku te stranke bilo uglavnom negativno¹⁵. S tim u vezi, posebno otegotna je bila činjenica da su bilteni koristili vrlo uvredljiv jezik za opis vlade, političkih stranaka koje su je

¹⁴ Oduzimanje dozvole za emitiranje predstavljalo je najtežu sankciju prema relevantnim nacionalnim zakonskim odredbama.

¹⁵ Osobe, institucije ili političke stranke koje su se spominjale u negativnom kontekstu nisu dobile platformu da iznesu vlastita stajališta kao odgovor; bilteni su sadržavali informacije koje su promovale jednostrano gledište često nepotkrijepljeno dokazima, te su se koristili značajkama koje su mogle iskriviti istinu, a promovirali su i agresivno izvještavanje.

formirale i njihovih vođa, uspoređujući jednog vođu s „Hitlerom“, a sve članove nazivajući “kriminalcima“, “banditima“, “prevaranti“, “skupinom kriminalaca” i sl.

S obzirom na to da ostvarivanje slobode izražavanja prema članku 10. Konvencije sa sobom nosi dužnosti i odgovornosti, ESLJP nije smatrao da je podnositelj, provodeći novinsko izvještavanje na način na koji je to činio, pridonio političkom pluralizmu na bilo koji značajan način. Premda je ozbiljnost sankcije mogla imati “odvrćajući učinak” na druge nakladnike medija u Moldaviji, u specifičnim okolnostima ovog slučaja domaća tijela su djelovala u okviru svoje slobode procjene i postigla pravednu ravnotežu između suprotstavljenih interesa.

Do oduzimanja dozvole emitiranja podnositelju zahtjeva došlo je nakon niza sankcija za istu ili sličnu vrstu prekršaja¹⁶. Ozbiljnost radnji pripisanih podnositelju zahtjeva nije bila samo u njegovoj upornosti u odbijanju poštovanja unutarnjeg pluralizma, već i u prirodi i akumulaciji prekršaja i njihovoj težini. To je nadležnim tijelima dalo pravo da smatraju da je primjena najozbiljnijih sankcija bila opravdana.

ESLJP se nije složio s tvrdnjom podnositelja zahtjeva da je sankcija bila politički motivirana jer je podnositelj kritizirao vladu i podržavao PCRM kao jedinu oporbenu stranku. Naime, Audiovizualni kodeks je sadržavao detaljna pravila o ustrojstvu ACC-a te odabiru, imenovanju i djelovanju njegovih članova, kako bi se osigurala neovisnost i zaštita od neprimjerenog utjecaja vlade. Šest od devet članova ACC-a bilo je imenovano prije promjene vlasti. Iako su neki visokopozicionirani političari dali javne izjave pozivajući na gašenje televizijskog programa podnositelja zahtjeva, to samo po sebi nije bilo dovoljno snažan pokazatelj da ACC nije djelovao neovisno.

Nadalje, podnositeljeve prigovore propisno su ispitali domaći sudovi koji nisu našli nikakve dokaze da je ACC pokušao spriječiti NIT u izražavanju kritičkih stavova o vladi ili da je slijedio bilo koji drugi skriveni cilj.

Na kraju, ESLJP je posebno uvažio činjenicu da oduzimanje dozvole emitiranja podnositelja nije spriječilo da koristi druga sredstva za objavljivanje svojih programa, uključujući biltene, internet stranicu te YouTube kanal. Štoviše, osporena mjera nije imala trajan učinak budući da je podnositelj zahtjeva već nakon godinu dana mogao ponovno podnijeti zahtjev za izdavanje dozvole za emitiranje.

Slijedom navedenog, ESLJP je zaključio da su razlozi za ograničenje slobode izražavanja podnositelja zahtjeva bili relevantni i dostatni te da su domaće vlasti uspostavile pravednu ravnotežu između potrebe zaštite pluralizma i prava drugih s jedne strane, i potrebe da se zaštiti pravo podnositelja zahtjeva na slobodu izražavanja s druge strane.

Članak 1. Protokola br. 1.

ESLJP je utvrdio da je izvješće vještaka koje je podnio podnositelj zahtjeva pokazalo da je podnositelj poslovao s gubitkom čak i prije oduzimanja dozvole za emitiranje. Slijedom toga, ESLJP je utvrdio da oduzimanje dozvole nije u pretjeranoj mjeri utjecao na vlasničke

---

¹⁶ Podnositelju zahtjeva izrečeno je dvanaest sankcija u razdoblju od tri godine.

interese podnositelja zahtjeva. Iako je gubitak dozvole na kraju doveo do gašenja televizijskog programa podnositelja zahtjeva, on je mogao ponovno podnijeti zahtjev za izdavanje dozvole za emitiranje nakon godinu dana. Dakle, vlasnički interesi podnositelja zahtjeva bili su dovoljno sagledani u relevantnom postupku, odnosno tužena država je, djelujući unutar široke slobode procjene u ovom području, uspostavila pravednu ravnotežu između općeg interesa zajednice i vlasničkih prava podnositelja zahtjeva. Stoga nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Članak 6. stavak 1.

U odnosu na prigovor podnositelja zahtjeva da postupak pred nacionalnim sudovima nije bio pošten, ESLJP je ponovio da su nacionalni sudovi ispitali sve argumente koje je podnositelj iznio i odbacili ih uz obrazloženje koje nije bilo proizvoljno niti nerazumno. Slijedom toga, ovaj prigovor podnositelja zahtjeva je odbačen kao očigledno neosnovan.

KLJUČNE RIJEČI

- sloboda izražavanja
- unutarnji i vanjski medijski pluralizam
- oduzimanje dozvole za emitiranje privatnoj televiziji
- zaštita vlasništva

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Suci Lemmens, Jelić i Pavli izrazili su zajedničko suprotno mišljenje koje je priloženo uz presudu.

OOO MEMO PROTIV RUSIJE

zahtjev br. 2840/10

presuda vijeća od 15. ožujka 2022.

TUŽBA ZA KLEVETU KOJU JE PODNIJELO TIJELO IZVRŠNE VLASTI PROTIV ONLINE MEDIJA NIJE BILA U SKLADU S LEGITIMNIM CILJEM ZAŠTITE UGLEDA DRUGIH

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je online medij koji se bavi političkom situacijom i stanjem ljudskih prava na jugu Rusije. Uprava regije Volgograd (dalje: Uprava) tužila je podnositelja zahtjeva za klevetu nakon što je podnositelj objavio intervju u kojem je navedeno da je

Uprava vršila pritisak i lobirala da jedna tvornica autobusa pobijedi na natječaju za kupnju autobusa koji je raspisao grad Volgograd. Kako ta tvornica nije pobijedila na spomenutom natječaju, obustavljena je dodjela subvencija iz regionalnog proračuna Gradu Volgogradu, što je, prema navodima iz intervjua, bio čin osvete za izgubljeni natječaj. Uprava je osporila te izjave kao lažne, prigovarajući da su ukaljale njezin "poslovni ugled". Podnositelj zahtjeva je tvrdio da su navedene izjave bile vrijednosni sudovi osobe koja je dala intervju, utemeljene na njezinom mišljenju, a ne izjave o činjenicama. Tvrdio je da su se izjave bavile pitanjem složenih odnosa između regionalnih i lokalnih vlasti što je bilo područje od javnog interesa. Podnositelj je ustrajao na tome da izjave nisu bile uvredljive, da nisu predstavljale neopravdani napad na bilo kojeg određenog dužnosnika Uprave te da nisu prekoračile granice prihvatljive kritike. Tvrdio je da je Uprava, kao tijelo izvršne vlasti, trebala pokazati veći stupanj tolerancije prema toj kritici nego što je to slučaj s privatnim osobama. Okružni sud je presudio u korist Uprave, a podnositelju zahtjeva je naloženo da na svojoj web stranici objavi ispravak objavljenih informacija i izreku sudske presude. Podnositelj se protiv te presude bezuspješno žalio.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 10. Konvencije, podnositelji zahtjeva je prigovorio da je povrijeđeno njegovo pravo na slobodu izražavanja.

OCJENA ESLJP-a

ESLJP je utvrdio da je presuda za klevetu predstavljala miješanje u podnositeljevo pravo na slobodu izražavanja. To miješanje je bilo **u skladu sa zakonom** budući da je ruskim Građanskim zakonikom bilo predviđeno pravo pokretanja parničnog postupka za klevetu radi zaštite časti, dostojanstva i poslovnog ugleda.

Preostalo je ocijeniti **je li miješanje bilo u skladu s legitimnim ciljem**. U tom smislu, tužena država je tvrdila da je miješanje slijedilo legitiman cilj predviđen stavkom 2. Članka 10., i to zaštitu ugleda i prava drugih, dok je podnositelj zahtjeva tvrdio da Uprava, kao tijelo izvršne vlasti, ne može imati „poslovni ugled“.

U svojoj sudskoj praksi, ESLJP je isticao da je pravo na zaštitu ugleda zaštićeno člankom 8. Konvencije kao dio prava na poštovanje privatnog života. Opseg odredbe "zaštita ugleda drugih" iz stavka 2. članka 10. nije ograničen samo na fizičke osobe, već uključuje i pravne osobe ([OOO Regnum protiv Rusije](#), st. 66.). Naime, ESLJP je utvrdio da je zaštita komercijalnog uspjeha i održivosti tvrtki, za dobrobit dioničara i zaposlenika, ali i za šire gospodarsko dobro, legitiman interes pravnih osoba ([Steel i Morris protiv Ujedinjene¹⁷ Kraljevine](#), st. 94.). To tumačenje nije primjenjivo na tijelo koje ima izvršne ovlasti i koje kao takvo nije uključeno u izravne gospodarske aktivnosti.

---

¹⁷ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#)

Opseg odredbe "zaštita ugleda drugih" iz stavka 2. članka 10. nije ograničen samo na fizičke osobe, već uključuje i pravne osobe. Naime, ESLJP je utvrdio da je zaštita komercijalnog uspjeha i održivosti tvrtki, za dobrobit dioničara i zaposlenika, ali i za šire gospodarsko dobro, legitiman interes pravnih osoba. To tumačenje nije primjenjivo na tijelo koje ima izvršne ovlasti i koje kao takvo nije uključeno u izravne gospodarske aktivnosti.

Međutim, ESLJP je u određenim situacijama javnim tijelima s izvršnim ovlastima koje traže pravnu zaštitu svog ugleda, priznao postojanje tog legitimnog interesa. U predmetu [Lombardo i drugi protiv Malte](#) ESLJP je napomenuo da se zabrana kritiziranja radnji ili propusta izabranog tijela samo u iznimnim okolnostima može opravdati pozivanjem na "zaštitu prava ili ugleda drugih". ESLJP je u tom predmetu smatrao da se taj cilj može smatrati legitimnim u kontekstu postupaka za klevetu koje je pokrenulo lokalno vijeće grada s manje od 12.000 stanovnika.

Nadalje, u predmetu [Romanenko i drugi protiv Rusije](#) ESLJP je također prihvatio postojanje legitimnog cilja „zaštite ugleda i prava drugih” (st. 39. presude) u vezi s parničnim postupkom zbog klevete koji je pokrenuo odjel za upravljanje sudovima konstitutivnog entiteta Ruske Federacije. ESLJP je istaknuo da sudbena vlast nije jedina koja može računati na zaštitu svog ugleda pozivajući se na legitiman cilj naveden u članku 10. stavku 2. Konvencije ([Frisk i Jensen protiv Danske](#), st. 47.).

Tijela izvršne vlasti s državnim ovlastima bitno se razlikuju od pravnih osoba, uključujući javna poduzeća ili poduzeća u državnom vlasništvu, koja se bave konkurentskim aktivnostima na tržištu. Naime, potonja se oslanjaju na svoj dobar ugled kako bi privukla kupce s ciljem ostvarivanja profita, dok tijela izvršne vlasti služe javnosti i financiraju ih porezni obveznici. U presudi [Steel i Morris protiv Ujedinjene Kraljevine](#) ESLJP je u stavku 40. istaknuo da lokalne vlasti, korporacije u vlasništvu države i političke stranke, zbog interesa javnosti da demokratski izabrano tijelo bude otvoreno za nesputanu javnu kritiku, ne mogu tužiti za klevetu. Zaštita tijela izvršne vlasti od medijske kritike na način da se štiti njihov "poslovni ugled" može ozbiljno ugroziti slobodu medija i imati odvrćajući učinak na medije u obavljanju njihove zadaće informiranja i javnog nadzora ([Dyuldin i Kislov protiv Rusije](#), st. 43.).

Iz navedene prakse ESLJP-a proizlazi da se **u pravilu ne može smatrati da parnični postupci zbog klevete koje u svoje ime pokreće pravna osoba koja obnaša javnu vlast, slijede legitiman cilj „zaštite ugleda drugih“ predviđen stavkom 2. članka 10. Konvencije.** To ne znači da pojedini članovi javnog tijela ne mogu pokrenuti postupak za klevetu u svoje osobno ime. Oni to mogu učiniti ako ih je lako identificirati zbog ograničenog broja članova tijela kojem pripadaju¹⁸ i prirode optužbi koje su iznesene protiv njih ([Lombardo i drugi protiv Malte](#), st. 54.).

---

¹⁸ U predmetu [Thoma protiv Luxembourgga](#), ESLJP je utvrdio da su, s obzirom na veličinu zemlje i ograničeni broj dužnosnika Komisije za vodoprivredu i šumarstvo u Luksemburgu, slušatelji lako mogli identificirati osobe koje su kritizirane u radijskoj emisiji, iako one nisu bile poimence spomenute.

Primjenjujući navedena načela na ovaj predmet, ESLJP je zaključio da je tužitelj u domaćem postupku za klevetu bilo najviše tijelo izvršne vlasti regije Volgograd za koje se teško moglo reći da ima interes zaštititi svoj „poslovni ugled“. Naime, kao što je već spomenuto, legitiman interes pravnih osoba je zaštititi svoj „komercijalni uspjeh i održivost, za dobrobit dioničara i zaposlenika, ali i za šire gospodarsko dobro“, što se ne može primijeniti na tužitelja u ovom predmetu. Niti se može reći da se njegovi članovi mogu lako identificirati s obzirom na veličinu tog tijela koje predstavlja regiju s više od dva i pol milijuna stanovnika. Osim toga, tužbu za klevetu i nisu podnijeli pojedini članovi Uprave, već sama Uprava.

Slijedom navedenog, ESLJP je utvrdio da parnični postupak zbog klevete koji je pokrenula Uprava protiv podnositelja zahtjeva nije bio u skladu s legitimnim ciljem, stoga je došlo do povrede članka 10. Konvencije.

Budući da podnositelj zahtjeva nije podnio zahtjev za dodjeljivanje pravedne naknade, ESLJP nije podnositelju zahtjeva dosudio tu naknadu.

KLJUČNE RIJEČI

- *sloboda izražavanja*
- *tužba za klevetu*
- *zaštita ugleda drugih*
- *„poslovni ugled“ tijela izvršne vlasti*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Suci Ravarani, Serghides i Lobov dali su zajedničko izdvojeno suglasno mišljenje koje je priloženo uz presudu.

ZAŠTITA VLASNIŠTVA

ČLANAK 1. PROTOKOLA BR. 1

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

PÁLKA I DRUGI PROTIV ČEŠKE

zahtjev br. 30262/13
presuda vijeća od 24. ožujka 2022.

RIGIDNIM PRISTUPOM PRI ODREĐIVANJU NAKNADE ZA IZVLAŠTENJE NARUŠENA JE RAVNOTEŽA IZMEĐU JAVNOG INTERESA I PRAVA PODNOSITELJA ZAHTJEVA NA MIRNO UŽIVANJE NJIHOVA VLASNIŠTVA

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva bili su vlasnici zemljišta koja su im oduzeta u postupku izvlaštenja. Naknada koja im je dodijeljena za izvlaštena zemljišta bila je određena prema propisu koji je tada bio na snazi, zanemarujući prigovor podnositelja da je ta naknada bila znatno niža od tržišne cijene zemljišta. Podnositelji su stoga podnijeli tužbu pred nadležnim češkim sudom tražeći da presudi da je naknada za izvlaštena zemljišta trebala biti utvrđena prema tržišnoj cijeni, te da naloži isplatu razlike između naknade koju su primili i procijenjene tržišne vrijednosti zemljišta. Općinski sud u Pragu odbio je njihovu tužbu uz obrazloženje da je u trenutku donošenja odluke o izvlaštenju zemljišta na snazi bio Zakon o gradnji prema kojem se iznos naknade za izvlaštenu nekretninu određivao u skladu s opće obvezujućim propisom, ne ostavljajući diskreciju nadležnom upravnom tijelu u određivanju te naknade. Nakon odluke o izvlaštenju podnositeljevih zemljišta, stupila je na snagu izmjena Zakona o gradnji prema kojoj su se upravna tijela pri određivanju naknade za izvlaštenu nekretninu morala pozvati na uobičajenu (tržišnu) cijenu. Međutim, taj izmijenjeni zakon nije se mogao primijeniti u slučaju podnositelja zahtjeva, nego zakon koji je bio na snazi u trenutku donošenja odluke o izvlaštenju, a prema kojem se izračun naknade vršio u skladu s općeobvezujućim propisom o cijenama, a ne prema uobičajenoj cijeni. Stoga su upravna tijela koja su odlučivala o izvlaštenju postupila u skladu s važećim zakonom. Sudovi viših

instanci odbili su žalbe podnositelja zahtjeva ističući da nije bila moguća retroaktivna primjena zakona.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, podnositelji zahtjeva su se žalili da im je povrijeđeno pravo na mirno uživanje vlasništva jer je naknada koja im je isplaćena za izvlašteno zemljište određena prema pretjerano formalističkom pristupu i iznosila je samo 13% tržišne cijene izvlaštene imovine.

OCJENA ESLJP-a

Prema sudskoj praksi ESLJP-a, **svako lišavanje vlasništva mora biti:**

- **zakonito,**
- **u javnom interesu i**
- **razmjerno legitimnom cilju** ([Jahn i drugi protiv Njemačke](#)¹⁹ [VV], st. 81.-94.).

U odnosu na **zahtjev razmjernosti, ESLJP je ponovio da se mora uspostaviti „pravedna ravnoteža“ između javnog interesa i interesa pojedinca da zaštiti svoja temeljna prava.**

U ocjeni je li uspostavljena pravedna ravnoteža u slučaju oduzimanja nekretnine radi izvlaštenja i je li zbog toga podnositeljima zahtjeva nametnut prekomjerni teret, bitno je utvrditi kakvi su uvjeti naknade za izvlaštenje prema mjerodavnom zakonodavstvu ([Vistiņš i Perepjolkins protiv Latvije](#) [VV], st. 110.). Iako se u mnogim slučajevima izvlaštenja samo naknada pune tržišne vrijednosti može smatrati pravednom, članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju ne jamči pravo na punu naknadu u svim slučajevima. Mjere kojima se nastoje postići legitimni ciljevi u "javnom interesu", kao što su mjere ekonomske reforme ili mjere za postizanje veće socijalne pravde, mogu opravdati naknadu koja je manja od pune tržišne vrijednosti ([Scordino protiv Italije \(br. 1\)](#) [VV], st. 95. -98.).

Važno je da postoji postupak koji osigurava sveukupnu procjenu posljedica izvlaštenja i razuman odnos između naknade za izvlaštenu imovinu i vrijednosti te imovine ([Alfa Glass Anonymi Emboriki Etairia Yalopinakon protiv Grčke](#), st. 36.). Prilikom utvrđivanja jesu li ti zahtjevi ispunjeni, države uživaju široku slobodu procjene, ali ESLJP ima ovlast provjeriti je li uspostavljena potrebna ravnoteža između javnog interesa i prava pojedinca na mirno uživanje njegova vlasništva.

Odlukom o izvlaštenju zemljišta podnositelja zahtjeva došlo je do miješanja u njihovo pravo na mirno uživanje vlasništva koje je dovelo do "lišavanja" vlasništva u smislu druge rečenice prvog stavka članka 1. Protokola br. 1.

U pogledu pitanja je li to miješanje bilo zakonito, ESLJP je naveo da nacionalno zakonodavstvo nije bilo potpuno jasno u pogledu pitanja koji propis je bilo potrebno primijeniti na iznos naknade za izvlaštenje. Međutim, kako su odluke domaćih sudova o

---

¹⁹ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#)

mjerodavnom pravu u predmetu podnositelja zahtjeva bile propisno obrazložene i dovoljno potkrijepljene relevantnom sudskom praksom, ESLJP je zaključio da ograničenje prava vlasništva podnositelja zahtjeva nije bilo nepredvidivo niti proizvoljno i stoga je bilo zakonito.

Što se tiče legitimnog cilja, miješanje je bilo u javnom interesu o čemu su se tužena država i podnositelji zahtjeva složili. Preostalo je ispitati je li mjera bila razmjerna tom legitimnom cilju.

U svjetlu sudske prakse ESLJP-a prema članku 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, domaći zakon koji propisuje rigidan sustav određivanja naknade za izvlaštenje i zanemaruje bilo koje druge čimbenike osim fiksno propisanih cijena, narušava pravednu ravnotežu između javnog i privatnog interesa koju zahtijeva ta odredba Konvencije ([Papachelas protiv Grčke](#), [VV], st. 48.-49. i 53.-55.).

U predmetu podnositelja zahtjeva primijenjen je zakon prema kojem se izračun naknade za izvlaštenje strogo vezao za cijene utvrđene propisom, a upravna tijela su imala vrlo malu ili nikakvu diskreciju u tom izračunu. Zakonske izmjene koje su stupile na snagu nedugo nakon toga, predviđale su da se pri izračunu uzme u obzir i materijalna šteta nastala kao rezultat izvlaštenja.

Važno je da postoji postupak koji osigurava sveukupnu procjenu posljedica izvlaštenja i razuman odnos između naknade za izvlaštenu imovinu i vrijednosti te imovine. Prilikom utvrđivanja jesu li ti zahtjevi ispunjeni, države uživaju široku slobodu procjene, ali ESLJP ima ovlast provjeriti je li uspostavljena potrebna ravnoteža između javnog interesa i prava pojedinca na mirno uživanje njegova vlasništva.

Češki Ustavni sud je kasnije promijenio svoju sudsku praksu te je, primjenjujući nacionalno pravo, Konvenciju i druge instrumente međunarodnog prava, utvrdio da je iznos naknade za izvlaštenje određen prema starom propisu mogao imati posljedice koje su u suprotnosti s „međunarodnim pravom koje obvezuje Češku Republiku“.

U postupku u predmetu podnositelja zahtjeva, koji je završio prije nego se dogodila spomenuta promjena u sudskoj praksi češkog Ustavnog suda, domaći sudovi se nisu oslonili na relevantnu sudsku praksu ESLJP-a i nisu ispitali je li naknada za

izvlaštenje dodijeljena podnositeljima zahtjeva bila razmjerna i pravedna, nego su se čvrsto držali stava da su samo cijene utvrđene propisom mjerodavne za izračun te naknade. Iako se ne može reći da je sustav dodjeljivanja naknade koji koristi tablice i stope sam po sebi problematičan prema članku 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, u ovom slučaju **tada važeće zakonodavstvo nije predviđalo “postupak koji osigurava sveukupnu procjenu posljedica izvlaštenja”** ([Efstathiou i Michailidis & Co. Motel Amerika protiv Grčke](#), st. 29.). Konkretno, domaći sudovi nisu ispitali druge dokaze koji se odnose na izvlaštena zemljišta.

U nedostatku odgovarajuće procjene nacionalnih sudova, ESLJP ne može nagađati je li naknada za izvlaštenje bila proporcionalna²⁰. To u konkretnom slučaju i nije ključni problem, već je problem u relevantnom zakonodavstvu i njegovom tumačenju od strane nacionalnih sudova. U tom smislu, ESLJP je utvrdio da domaći sudovi u predmetu podnositelja zahtjeva nisu osigurali sveobuhvatnu procjenu posljedica izvlaštenja. Češki Ustavni sud je kasnije priznao da je takav pristup nespojiv s člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju s kojim zaključkom se ESLJP slaže.

Slijedom navedenog, rigidni pristup koji su primjenjivali domaći sudovi u postupku određivanja naknade za izvlaštenje, nije bio u skladu s postupovnim zahtjevima utvrđenim relevantnom sudskom praksom ESLJP-a prema članku 1. Protokola br. 1 čime je narušena ravnoteža između javnog interesa i prava podnositelja zahtjeva na mirno uživanje njihova vlasništva. Stoga je došlo do povrede tog prava.

ESLJP podnositeljima zahtjeva za utvrđenu povredu nije dosudio novčanu naknadu smatrajući da utvrđenje povrede predstavlja dovoljnu pravednu naknadu za neimovinsku štetu koju su pretrpjeli.

KLJUČNE RIJEČI

- *mirno uživanje vlasništva*
- *naknada za izvlaštene nekretnine*
- *pravedna ravnoteža između javnog i privatnog interesa*
- *sveobuhvatna procjena posljedica izvlaštenja*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

---

²⁰ Podnositelji zahtjeva su tvrdili da im je isplaćena naknada u iznosu od 13% tržišne cijene izvlaštenog zemljišta, dok je tužena država tvrdila da je dodijeljena naknada bila razmjerna.

SHORAZOVA PROTIV MALTE

zahtjev br. 51853/19
presuda vijeća od 3. ožujka 2022.

ZAMRZAVANJE NA 8 GODINA CJELOKUPNE IMOVINE PODNOSITELJICE TEMELJEM ZAHTJEVA ZA MEĐUNARODNU PRAVNU POMOĆ I BEZ JASNIH PROCESNIH JAMSTAVA PREDSTAVLJALO JE NERAZMJERNO OGRANIČENJE PRAVA NA MIRNO UŽIVANJE VLASNIŠTVA

ČINJENICE

Imovina podnositeljice zahtjeva na Malti zamrznuta je nakon što su malteške vlasti primile zahtjev za pružanjem pravne pomoći u vezi s navodnim kaznenim djelima podnositeljice počinjenim u Kazahstanu. U to vrijeme, kazahstanske vlasti provodile su istragu u vezi optužbi za prijevare i pranje novca protiv podnositeljice zahtjeva i njenog supruga, koji je u međuvremenu preminuo, a koji je bio istaknuti političar u Kazahstanu te bivši suprug kćeri tadašnjeg predsjednika Kazahstana. Protiv odluke o zamrzavanju imovine koju je donio malteški kazneni sud 25. veljače 2014., podnositeljica i njezin suprug pokrenuli su ustavnosudski postupak ističući da zbog političke prirode kaznenog progona u Kazahstanu u kaznenom postupku, koji se vodi protiv njih u toj zemlji, ne mogu ostvariti svoja procesna prava te su zatražili obustavu postupka pružanja pravne pomoći. Presudom malteškog Ustavnog suda u travnju 2019. utvrđeno je da je privremena mjera zamrzavanja imovine vremenski ograničena, zakonita i proporcionalna te da će se nastaviti do završetka kaznenog postupka. No zbog automatskog obnavljanja zahtjeva za pravnom pomoći i odluke o zamrzavanju imovine, podnositeljica se u prosincu 2020. obratila kaznenom sudu sa zahtjevom za prestankom takvog postupanja. Odlukom kaznenog suda iz srpnja 2021. utvrđeno je da je kazneni postupak protiv podnositeljice u Kazahstanu još uvijek bio u istražnoj fazi, odnosno da podnositeljica nije bila optužena niti osuđena za počinjenje kaznenog djela već je samo bila osoba koja se sumnjiči. S obzirom na to da se prema malteškom Kaznenom zakoniku privremena mjera zamrzavanja imovine mogla odrediti samo protiv okrivljene osobe, kazneni sud je ukinuo privremenu mjeru jer, prema raspoloživim podacima, nikada nisu ni bili ispunjeni uvjeti za njezino izdavanje.

PRIGOVORI

Pred ESLJP-om podnositeljica zahtjeva je prigovorila da je određivanje privremene mjere zamrzavanja imovine sukladno kazahstanskom zahtjevu za pružanjem pravne pomoći bilo protivno pravu na pošteno suđenje jer je zahtjev došao iz države u kojoj politički režim nije mogao osigurati jamstva iz članka 6. Konvencije. Također, mjera zamrzavanja imovine kao i njezino opetovano produživanje temeljila se na izmišljenim i politički motiviranim optužbama te je predstavljala nezakonito ograničenje prava na mirno uživanje vlasništva.

OCJENA ESLJP-a

Članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju

ESLJP je istaknuo da zamrzavanje imovine u kaznenom postupku predstavlja pravo države kontrolirati uporabu vlasništva kako bi ona bila u skladu s općim interesom ([Apostolovi protiv Bugarske](#), stavak 91.). U takvim predmetima ESLJP ispituje: **je li miješanje u mirno uživanje vlasništva bilo: 1.) zakonito, 2.) u skladu s općim interesom te 3.) je li postojala razmjernost između primijenjenih mjera i cilja koji se nastojao ostvariti** ([Džinić protiv Hrvatske](#), stavci 61.-62.). Dodatno, iako članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, ne sadrži postupovne odredbe, pravo na mirno uživanje vlasništva ujedno podrazumijeva **pravo pojedinaca da svoje prigovore zbog miješanja u predmetno pravo mogu iznijeti pred nadležna tijela, u kontradiktornom postupku i u skladu s načelom jednakosti oružja** ([G.I.E.M S.R.L i drugi protiv Italije](#) [VV]²¹,stavak 302.).

Promatrajući činjenična utvrđenja u predmetu kroz prizmu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, ESLJP je uvidio da zamrzavanje imovine podnositeljice *ab initio* nije bilo u skladu s malteškim Kaznenim zakonikom jer podnositeljica nikad nije bila ni za što optužena ili okrivljena u Kazahstanu, već je samo imala status osumnjičene osobe. Stoga je ESLJP zabrinjavajućim smatrao da tijekom gotovo osam godina, koliko je privremena mjera bila na snazi, niti jedan sud u tuženoj državi nije temeljito razmotrio pravnu situaciju podnositeljice u svjetlu dostupnih informacija te je li zamrzavanje imovine bilo u skladu sa zakonom. S obzirom na ozbiljnost propusta počinjenog u nacionalnom postupku, ESLJP je, u iznimnim okolnostima ovog predmeta, zahtjev podnositeljice primarno odlučio ispitati kroz analizu razmjernosti miješanja u pravo na mirno uživanje vlasništva te posebno razmotriti jesu li nacionalnim zakonodavstvom bile predviđene dostatne zaštitne mjere protiv arbitrarnog miješanja u predmetno pravo ([Apostolovi protiv Bugarske](#), stavak 93.). Sukladno svojoj praksi ([Karahasanoğlu protiv Turske](#), stavak 149.), **ESLJP je ocjenjujući je li miješanje u pravo na mirno uživanje vlasništva predstavljalo prekomjeran teret i stoga bilo nerazmjerno posebno ispitao: karakter miješanja, prirodu vlasničkih prava, koliko je trajalo ograničenje prava te ponašanje podnositelja i državnih vlasti u konkretnom predmetu.**

Prethodno, a u kontekstu postupanja malteških sudova i tijela u općem interesu, ESLJP je primijetio da je zamrzavanje imovine podnositeljice učinjeno s ciljem osiguranja moguće provedbe njezinog oduzimanja ako podnositeljica bude osuđena u kaznenom postupku. Podnositeljica zahtjeva to je osporila, istaknuvši da iznesene optužbe protiv nje nisu bile stvarne te da stoga nije ni postojao opći interes za donošenjem preventivne mjere. Načelno, u ovakvim predmetima u kojima je potrebno ocijeniti je li određeno postupanje u skladu s općim interesom, ESLJP je sklon pridati vjeru nacionalnim tijelima i sudovima jer su u boljem položaju od ESLJP-a za procjenu tog pitanja i imaju izravan pristup dokazima i strankama ([Češki Benet, spol. s. r. o. protiv Češke](#), stavak 36. i 39.). Ipak, u okolnostima ovog predmeta ESLJP nije mogao doći do tog zaključka: (i) jer se kazneni postupak protiv podnositelja nije vodio u Malti pa malteške vlasti nisu imale neposredan uvid u dokaze i sve okolnosti predmeta; (ii) unatoč saznanjima da je suprug podnositeljice bio protivnik

---

²¹ Sažetak presude dostupan je i na [hrvatskom jeziku](#).

političkog režima u Kazahstanu, te je kao takav mogao biti predmet osvete, malteške vlasti propustile su ta saznanja uzeti u obzir pri donošenju svoje odluke o zamrzavanju imovine.

ESLJP je istaknuo da iako nije sporna važnost Konvencije UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala, kao ni borba protiv organiziranog kriminala, pružanje pravne pomoći mora se provoditi u skladu s međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava. Nacionalni sudovi država članica imaju obvezu ispitati podnesene zahtjeve za pružanjem međunarodne pravne pomoći ako je pred njima istaknut stvaran i potkrijepljen prigovor zbog očite manjkavosti u zaštiti prava koja se jamče Konvencijom.

Također, ESLJP je primijetio da se zahtjev za zamrzavanjem imovine podnositeljice i njezinog supruga, kojeg su podnijele kazahstanske vlasti temeljio na članku 18. Konvencije UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala. U tom smislu, ESLJP je istaknuo da iako nije sporna važnost predmetne Konvencije, kao niti borba protiv organiziranog kriminala, pružanje pravne pomoći mora se provoditi u skladu s međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava. Dakle, nacionalni sudovi država članica imaju obvezu ispitati podnesene zahtjeve za pružanjem međunarodne pravne pomoći ako je protiv država istaknut stvaran i potkrijepljen prigovor zbog očite

manjkavosti u zaštiti ljudskih prava koja se jamče Konvencijom ([Avotiņš protiv Latvije](#) [VV]²², stavak 116.). No i sukladno Konvenciji UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala zahtjev za pružanjem međunarodne pravne pomoći može biti odbijen, ako država od koje se pomoć traži smatra da bi izvršenje zahtjeva moglo narušiti javni poredak ili bi bila suprotna pravnom sustavu tražene države u slučaju da prihvati ispuniti zahtjev. Iz svih dostupnih podataka u spisu, ESLJP nije mogao pronaći dokaze koji bi ukazivali da su se malteški sudovi i tijela u bilo kojoj fazi postupka bavili propitivanjem je li donošenje mjere zamrzavanja imovine podnositeljice bilo u općem interesu. Naprotiv, čini se da su malteške vlasti postupajući po zahtjevu za pružanjem pravne pomoći smatrale da se opći interes takvog postupanja presumira. Pritom su potpuno zanemarile činjenicu da podnositeljica nigdje u Europi nije osuđena za kazneno djelo pranja novca koje joj je bilo stavljeno na teret²³ te da bi se eventualno oduzimanje imovine podnositeljice u Malti temeljilo na presudi donesenoj u Kazahstanu u postupku, koji bi sudeći po raspoložim informacijama, bio očito vođen suprotno jamstvima iz članka 6. Konvencije.

No, čak i da se prihvati argument tužene države da je zamrzavanje imovine bilo u općem interesu, ESLJP je provevši cjelovitu procjenu različitih interesa koji su bili uključeni u ovom predmetu, uključujući i sve relevantne postupovne zaštite dostupne podnositeljici zahtjeva zaključio da miješanje u njezino pravo na mirno uživanje vlasništva nije bilo proporcionalno. Naime, zadaća ESLJP-a je štiti prava koja su praktična i učinkovita ta je istražujući pozadinu predmeta podnositeljice i odluka zbog kojih je prigovorila zaključio da:

²² Sažetak presude dostupan je i na [hrvatskom jeziku](#).

²³ Kazneni postupci u tom smislu protiv podnositeljice i njezinog supruga pokrenuti su i obustavljeni u Austriji, Njemačkoj i Lihtenštajnu.

- iako je podnositeljica zahtjeva očito imala značajnu imovinu u drugim europskim zemljama, zbog čega nisu bili ugroženi njezini osnovni životni uvjeti, zamrzavanje cjelokupne imovine podnositeljice na Malti, predstavljalo je samo po sebi strogu i restriktivnu mjeru. Međutim, posebno problematičnim ESLJP je smatrao činjenicu da pri donošenju odluke o opsegu zamrzavanja imovine niti jedan nacionalni sud nije proveo analizu razmjernosti između vrijednosti zamrznute imovine i imovinske koristi koju je podnositeljica zahtjeva navodno izravno ili neizravno ostvarila počinivši kaznena djela za koja je bila osumnjičena;
- je imovina podnositeljice zahtjeva na Malti bila zamrznuta sukladno odluci malteškog kaznenog suda od 25. veljače 2014., u postupku zatvorenom za javnost, te je periodično i automatski obnavljana svakih 6 mjeseci, bez da je podnositeljica saslušana, da bi u konačnici bila na snazi gotovo 8 godina;
- za vrijeme trajanja mjere niti jedan sud u nacionalnom postupku, uključujući Ustavni sud, nije stvarno nastojao ocijeniti vjerodostojnost i osnovanost „optužbi“ iznesenih protiv podnositeljice zahtjeva, te je podnositeljica zahtjeva bila lišena postupovnih jamstava koja su je trebala štiti od proizvoljnog i nerazmjernog miješanja u njezina prava.

Slijedom svega navedenog, ESLJP je zaključio da je podnositeljici zahtjeva povrijeđeno pravo na mirno uživanje vlasništva.

Članak 6. Konvencije

Podnositeljica zahtjeva prigovorila je i zbog duljine trajanja ustavnosudskog postupka koji je u dva stupnja ukupno trajao 4 godine i 10 mjeseci.

U tom smislu, ESLJP je napomenuo da iako navedeno ukupno razdoblje od skoro 5 godina predstavlja duljinu trajanja postupka koja bi načelno bila neprihvatljiva čak i za odlučivanje u ustavnosudskom postupku u dva stupnja, u konkretnim i iznimnim okolnostima ovog predmeta ono ne predstavlja povredu članka 6. stavka 1. Konvencije. Naime, podnositeljica nije osporila navode malteške vlade da je predmet podnositeljice bio kompleksan i da je predstavljao situaciju s kojom se nacionalne vlasti do tada nisu susrele i koja se razrješavala na Ustavnom sudu. Također, u predmetu je saslušano puno svjedoka te su održana ukupno 27 ročišta, koja su periodično i redovito bila zakazivana svaka 2 ili 3 mjeseca. Konačno, duljini trajanja postupka doprinijela je i sama podnositeljica svojim zahtjevima za produljenje roka za očitovanje i dostavljanjem podnesaka u kasnijoj fazi postupka.

Posebno problematičnim ESLJP je smatrao činjenicu da pri donošenju odluke o opsegu zamrzavanja imovine niti jedan nacionalni sud nije proveo analizu razmjernosti između vrijednosti zamrznute imovine i imovinske koristi koju je podnositeljica zahtjeva navodno izravno ili neizravno ostvarila počinivši kaznena djela za koja je bila osumnjičena.

Slijedom navedenog, ESLJP je zaključio da nije došlo do povrede prava na pošteno suđenje.

PRAVEDNA NAKNADA

2.000 EUR na ime nematerijalne štete

586 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *zaštita vlasništva*
- *kontrola uporabe vlasništva u općem interesu*
- *razmjernost miješanja*
- *privremena mjera zamrzavanja imovine*
- *međunarodna pravna pomoć*
- *suđenje u razumnom roku*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO DA SE NE BUDE DVA PUTA SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI

ČLANAK 4. PROTOKOLA BR. 7

1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.

2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprečavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.

3. Ovaj se članak ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije.

STĀVILĀ PROTIV RUMUNJSKE

zahtjev br. 23123/216

presuda vijeća od 1. ožujka 2022.

PONOVNO POKRETANJE KAZNENOG POSTUPKA NIJE BILO OPRAVDANO BITNIM NEDOSTACIMA U PRETHODNOM POSTUPKU

ČINJENICE

Protiv podnositelja zahtjeva je nakon rutinske policijske kontrole u travnju 2013. pokrenut kazneni postupak zbog upravljanja automobilom bez posjedovanja vozačke dozvole. Međutim, kasnije iste godine nadležno državno odvjetništvo obustavilo je kazneni postupak jer djelo koje je počinio nije bilo dovoljno ozbiljno da bi predstavljalo kazneno djelo. Ujedno je državno odvjetništvo podnositelju zahtjeva izreklo novčanu upravnu kaznu u iznosu od 113 EUR-a. Podnositelj zahtjeva nije osporavao ovu odluku te je ona postala pravomoćna i izvršna. U kolovozu 2014. više državno odvjetništvo ukinulo je odluku nižeg državnog odvjetništva o obustavi kaznenog postupka smatrajući je nezakonitom te je ponovno pokrenulo postupak protiv podnositelja. Više državno odvjetništvo je smatralo da se ne može tvrditi da je upravljanje vozilom bez posjedovanja vozačke dozvole imalo minimalan utjecaj na društvene vrijednosti zaštićene kaznenim pravom ili da je bilo očito nevažno. Ovakvu odluku o ponovnom pokretanju postupka protiv podnositelja zahtjeva potvrdio je i predraspravni sud u postupku u kojem nisu sudjelovali ni podnositelj zahtjeva

niti državno odvjetništvo. Podnositelj zahtjeva proglašen je krivim zbog počinjenog kaznenog djela vožnje bez posjedovanja vozačke dozvole te je osuđen na kaznu zatvoru u trajanju od jedne godine i dva mjeseca.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. i članak 13. Konvencije te na čl. 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju, podnositelj zahtjeva tvrdio je pred ESLJP-om da mu je ponovnim vođenjem kaznenog postupka i osudom povrijeđeno pravo na obranu, načelo jednakosti oružja i pravne sigurnosti te načelo da ne bude dva puta suđen i kažnjen za isto kazneno djelo.

OCJENA ESLJP-a

ESLJP je ispitao osnovanost zahtjeva u dijelu koji se temeljio na čl. 4 Protokola br. 7 uz Konvenciju, dok je odbacio ostale prigovore podnositelja. Primjenjujući načela koja je utvrdio u presudi velikog vijeća [Mihalache protiv Rumunjske](#) ESLJP je prihvatio stav tužene države da je odluka nižeg državnog odvjetništva o obustavi kaznenog postupka predstavljala „osudu“ u materijalnom smislu tog pojma. No, iako je tužena država tvrdila da ta odluka nije predstavljala konačnu odluku, ESLJP je smatrao da se ona treba smatrati konačnom odlukom u autonomnom konvencijskom smislu tog pojma. Nadalje, ESLJP je

Odluka višeg državnog odvjetništva o ponovnom otvaranju postupka zaključenog pravomoćnom osuđujućom odlukom koja je rezultat puke ponovne procjene činjenica u svjetlu mjerodavnog prava, u nedostatku novonastalih ili novootkrivenih činjenica ili dokaza ili postojanja temeljnog postupovnog nedostatka u vezi s tim postupkom, nije obuhvaćena iznimnim okolnostima iz članka 4. stavka 2. Protokola br. 7. koje opravdavaju moguće ponovno otvaranje postupka.

podsjetio da sukladno njegovoj praksi, odluka višeg državnog odvjetništva o ponovnom otvaranju postupka zaključenog pravomoćnom osuđujućom odlukom koja je rezultat puke ponovne procjene činjenica u svjetlu mjerodavnog prava, u nedostatku novonastalih ili novootkrivenih činjenica ili dokaza ili postojanja temeljnog postupovnog nedostatka u vezi s tim postupkom, nije obuhvaćena iznimnim okolnostima iz članka 4. stavka 2. Protokola br. 7. koje

opravdavaju moguće ponovno otvaranje postupka (*Mihalache protiv Rumunjske*, [VV], st.135. – 137.).

U ovom predmetu više državno odvjetništvo i predraspravni sudac koji je potvrdio odluku o ponovnom pokretanju kaznenog postupka donijeli su svoje odluke na temelju istog spisa kao i niže državno odvjetništvo, bez prikupljanja i izvođenja novih dokaza. Ponovno pokretanje postupka stoga nije bilo opravdano pojavom novih ili novootkrivenih činjenica. Štoviše, iz odluka domaćih tijela proizlazi da je ponovno pokretanje postupka bilo opravdano različitim tumačenjem mjerodavnog zakonodavstva i drugačijom ocjenom činjenica višeg državnog odvjetništva i predraspravnog suca koje su po njihovom mišljenju

trebale biti ispitane u okviru kaznenog suđenja i za koje se nije moglo smatrati da imaju "minimalni utjecaj na društvene vrijednosti". ESLJP je naglasio da čak i kada bi prihvatio da je kazneni postupak ponovno pokrenut zbog pogrešaka koje je počinilo niže državno odvjetništvo, pogreške državnih tijela trebaju služiti u korist okrivljenika. Drugim riječima, rizik bilo kakve pogreške koju učini tijelo kaznenog progona, ili čak sud, mora snositi država i pogreške se ne smiju ispravljati na teret dotične osobe ([Radchikov protiv Rusije](#), st. 50.).

Okolnost da je istraga pogrešno dovela do obustave postupka ne može sama po sebi, u nedostatku pogrešaka u nadležnosti ili ozbiljnih povreda sudskog postupka, zlorabe ovlasti, očite pogreške u primjeni materijalnog prava ili bilo kojeg drugog važnog razloga koji proizlazi iz interesa pravde, ukazati na postojanje bitnog nedostatka u prethodnom postupku. U protivnom bi se teret posljedica neažurnosti istražnih tijela tijekom istrage u potpunosti prebacio na podnositelja zahtjeva i, što je još važnije, puka tvrdnja o nedostatku ili propustu u istrazi, ma koliko mala i beznačajna bila moglo bi stvoriti nesputanu mogućnost da državno odvjetništvo zlorabotrijebi postupak traženjem obnove pravomoćno okončanog postupka.

Stoga ESLJP nije prihvatio tvrdnju tužene države da je ponovno pokretanje kaznenog postupka protiv podnositelja zahtjeva bilo opravdano temeljnim nedostatkom u prethodnom postupku odnosno iznimkom iz stavka 2. čl. 4. Protokola br. 7. uz Konvenciju i utvrdio da je u podnositeljevom predmetu povrijeđeno načelo *ne bis in idem*.

PRAVEDNA NAKNADA

10.000 EUR na ime nematerijalne štete
2.400 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- načelo *ne bis in idem*
- primjena iznimke iz čl. 4. st. 2 Protokola br. 7. ponovno pokretanje kaznenog postupka bez novih ili novootkrivenih činjenica
- nije bilo bitnih nedostataka u prethodnom postupku

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Sudac Grozev dodatno je iznio samostalno suglasno mišljenje.